

**T.C. PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİMDALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ÖĞRETMENLERİN ÖZYETERLİK ALGILARI İLE
YAŞAM DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Fatma Tülay OKURSOY

Denizli-2016

**T.C PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİMDALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**ÖĞRETMENLERİN ÖZYETERLİK ALGILARI İLE
YAŞAM DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Fatma Tülay OKURSOY

**Danışman
Doç. Dr. Kazım ÇELİK**

Denizli – 2016

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı; Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Fatma Tülay OKURSOY tarafından hazırlanan, “Öğretmenlerin Özyeterlik Algıları ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel
- Normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza :

Fatma Tülay OKURSOY

ÖZET

ÖĞRETMENLERİN ÖZYETERLİK ALGILARI İLE YAŞAM DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

OKURSOY, Fatma Tülay

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması, Denetimi ve Ekonomisi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Mart 2016, 51 Sayfa

Bu çalışmada 2015-2016 eğitim öğretim yılında Denizli İlinde görev yapan 298 öğretmenin yaşam doyumları ve öz-yeterlilik algıları incelenmiştir. Bu çalışmada veriler Dellinger, Bobbett, Olivier ve Ellet (2008) tarafından geliştirilen ve Taşkın&Hacıömeroğlu (2010) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Öğretmen Öz-yeterlik İnanç Ölçeği ile Yetim (1993) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği “ kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde değişkenler arası ilişkiler araştırılacak ve ortalamalar arası farklar bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz-yeterlilik algılarının değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadınların erkeklere oranla yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öz-yeterlik alt boyutlarından akademik gelişim alt boyutunda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre öz-yeterlilik algılarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yaşam doyumları medeni durumlarına göre farklılık göstermemiştir. Medeni durumlarına göre olumlu sınıf atmosferi oluşturma ve etkili öğrenme öğretme alt boyutunda evli öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarının bekâr öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre öz-yeterlilik boyutlarında ilkokulda çalışan

öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ortaokul ve orta öğretimde çalışan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarına göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Branşlarına göre sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Mezuniyet durumlarına eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kıdemlerine göre 16-20 yıl, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Yaşam doyumu, İş Doyumu, Öz-yeterlik algısı, Öz-yeterlik

ABSTRACT

RELATION BETWEEN THE TEACHERS' PERCEPTION OF SELF EFFICIENCY AND THEIR LIFE SATISFACTION

OKURSOY, Fatma Tlay

Non-Thesis Graduate Project in Educational Sciences

Educational Administration, Supervision, Planning and Economics

Supervisor: Assoc. Prof.. Kazım ÇELİK

April 2016, 51 pages

Today the importance of teachers in the process of education are constantly increasing in this study, in Denizli province in 2015-2016 school year the teacher's life satisfaction and self serving 298-qualification will be explored perceptions of sizes. In this study, teacher self-efficacy beliefs in order to be able to used and Dellinger, Bobbett, Olivier and Ellet (2008) developed by Tan & H (2010) by Turkish Teachers ' self efficacy Belief Scale and Orphan made adaptation of the (1993) by "life satisfaction Scale" will be used. The evaluation of the data obtained will explore the relationships between variables and the average differences between independent sample t-test will be examined. According to the results of the research, the life satisfaction of teachers by gender and self-efficacy are explored perceptions of sizes. Life satisfaction life satisfaction than men women are at a scale of higher. Self-efficacy are lower dimension institutional child-size male teachers ' self-efficacy according to the perception of female teachers is higher. According to the teachers did not show differences in the marital status of life satisfaction. Create positive class atmosphere according to marital status and effective learning and teaching self-efficacy of child-size married teacher perceptions is at a higher level compared to single teacher. Teachers ' self-efficacy according to the size of the institution and for working in elementary, middle school teacher self-efficacy perceptions of employees and self-efficacy of teachers working in secondary education according to higher perception. According to social studies preferred Penicillins more compering internists branch self-efficacy perception of teachers in other disciplines of lower than to teachers. Graduated from the

training school graduation status of self-efficacy perception of teachers who graduated from the Training Institute for teachers is higher than was observed. K1demlerine 16-20 years, 21 years and higher self-efficacy perception of teachers with seniority of 0-5 years, 6-10 years 11-15 years higher than for teachers with seniority.

Keywords: educational administration, school administrator, life satisfaction, Job satisfaction, perception of self-efficacy, self- efficacy

İÇİNDEKİLER

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
BİLİMSEL ETİK.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayılıtlar	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Yeterlik	7
2.2. Öz Yeterlik	8
2.3. Öğretmen Öz Yeterliği	9

2.4. İş Doyumu Kavramı ve Tanımı	9
2.5. İş Doyumunu Etkileyen Faktörler	10
2.5.1. Çevresel (Örgütsel) Faktörler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.5.1.1. Ücret	10
2.5.1.2. Yönetim ve Yönetici	10
2.5.1.3. Çalışma Koşulları	11
2.5.2. Bireysel Faktörler	11
2.5.2.1. Cinsiyet	12
2.5.2.2. Yaş ve Kıdem	12
2.5.2.3. Eğitim Durumu ve Mezun Olunan Alan	13
2.6. İlgili Araştırmalar	14
2.6.1. Öz-Yeterlilikle İlgili Yapılan Araştırmalar	14
2.6.1.1. Öz-Yeterlilikle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	14
2.6.1.2. Öz-Yeterlilikle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	16
2.6.2. İş Doyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	18
2.6.2.1. İş Doyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	18
2.6.2.2. İş Doyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3. YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Yöntemi	22
3.2. Araştırma Modeli	22
3.3. Evren ve Örneklem	22
3.4. Veri Toplama Araçları	22
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	22
3.4.2. Öğretmen Öz-yeterlilik İnanç Ölçeği	22
3.4.3. Yaşam Doyum Ölçeği	22
3.5. Verilerin Toplanması	23
3.6. Verilerin Analizi	23

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4. BULGULAR VE YORUM	24
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	24
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	25
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	26
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	29
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	35
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum	37
4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	41

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇ.....	42
2. ÖNERİLER	44
KAYNAKLAR.....	45
ÖZGEÇMİŞ	50

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 4.1.Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Öz-Yeterlik boyutlarındaki algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	24
Tablo 4.2.Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması	25
Tablo 4.3.Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Çalıştıkları Kuruma Göre Karşılaştırılması	26
Tablo 4.3.1. Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Çalıştıkları Kuruma Göre Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	27
Tablo 4.4.Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Branşlarına Göre Karşılaştırılması.....	29
Tablo 4.4.1.Öğretmenlerin Branşlarına Göre Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi karşılaştırmasını gösteren dağılım.....	30
Tablo 4.4.2. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım.....	31
Tablo 4.4.3. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Etkili Öğrenme Ve Öğretme Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	32
Tablo 4.4.4. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Bireysel Farklılıklar Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	33
Tablo 4.4.5. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Akademik Gelişim Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	34
Tablo 4.5.Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Mezuniyet Durumlarına Göre Karşılaştırılması	35
Tablo 4.5.1. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumlarına Göre Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım.....	36
Tablo 4.6.Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması	37
Tablo 4.6.1. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	38
Tablo 4.6.2.Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Bireysel Farklılıklar Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	39
Tablo 4.6.3.Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Akademik Gelişim Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım	40

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ile Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki ilişkiyi Gösteren Korelasyon Analizi	40
---	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1: Öğretmen Öz Yeterliğinin Doğal Döngüsü.....	9
--	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma ile ilgili sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Ülkemizde öğretmenlerin ve eğitim sisteminin etkililiği uzun senelerden beri tartışılmakta, daha verimli bir eğitim sistemi için nitelikli öğretmen yetiştirme önemini ve popülaritesini korumaktadır. Okullarda daha iyi yetiştirilen öğretmenlerin daha istekli çalışacakları ve yeni nesli daha iyi eğitecekleri düşüncesi konuya ilgiyi arttırmaktadır. Ancak, öğretmenlerin etkili olmaları, işlerini daha kaliteli yapmaları her zaman daha iyi yetiştirilmelerinin bir sonucu değildir. Bir başka deyişle, öğretmenin verimli olması, sadece öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulanan eğitim programlarının etkili olması ile ilgili değildir. Bireyler gelecekte yapacakları meslekleriyle ilgili ne denli iyi eğitilirse eğitilsinler, mesleki başarı ve etkililik, büyük oranda bireyin güdülenme ve moral düzeyine bağlı olacaktır. Bireyin güdülenmesinin ve yüksek morale sahip olmasının yolu ise, mesleğe girişte var olan ve meslekte geçen yıllar boyunca yenileri edinilen beklentilerin karşılanması ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir.

Yüksek yeterlik algısına sahip öğretmenler düşük yeterlik algısına sahip olanlara göre yeni fikirlere daha açıktır, aynı zamanda zor öğrencilerle daha rahat iletişim kurup rehberlik servislerine daha az öğrenci gönderirler (Tschannen-Moran vd., 1998: s.16). İşbirlikçi çalışma ortamını tercih eder, öğretim ve personel gelişimiyle ilgili organizasyon ve değişikliklere daha açık tavır sergilerler (Collins vd., 2002: s.5). Öğretmen yeterliği arttıkça öğrenci kontrolünde daha insancıl yaklaşımlar kendini gösterir (Goddard ve Goddard, 2001: s.808) ve öğretmenliğe adanmışlık daha ön plana çıkar (Coladarcı, 1992: s.323). Kendilerini öğretmenlik mesleğine daha çok adanmış öğretmenlerin, yaptıkları işten daha çok doyum almaları beklenir. İş doyumunu, iş görenin işini ya da iş yaşamını

değerlendirmesi sonucunda duyduğu haz ya da ulaştığı olumlu duygu olarak tanımlanmaktadır (Akt:Başaran, 2000, s.28).

Eğitim sisteminin başarılı olması için bu sistemin temel taşları olan öğretmenlerin niteliklerinin yüksek düzeyde olması gereklidir. Toplumların gereksinim duyduğu, rekabet ortamlarının vazgeçilmez unsuru nitelikli insan gücünün sağlanmasında önemli rol oynayan öğretmenler, bu nedenle ilgi odağı olmuş, öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin tüm dünyada sayısız araştırmalar yapılmıştır. Hemen hemen bütün araştırmalarda eğitim sisteminin temel ögesinin öğretmenler olduğu ve sistemin başarısının öğretmenlerin sahip olduğu özellikler ile yakından ilişkili olduğu vurgulanmaktadır.

Artık öğretmenlerin geleneksel rollerini değiştirip; değişme ve gelişmeleri yakından takip eden, problem çözebilen, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiden yararlanabilen, takım çalışması yapabilen girişimcilik yanı güçlü, öğretme-öğrenme ve değerlendirme süreçlerine farklı bir bakış açısı getiren rolleri üstlenmeleri beklenmektedir. Ayrıntıda bunlara benzer pek çok beklenti ortaya konulabilirse de, öğretmenlerin genelde; öğreteceği alana ilişkin bilgi ve beceri sahibi, kültürlü, kendini geliştiren, öğretmenlik meslek bilgisi üst düzeyde bireyler olmaları istenmektedir. Doğaldır ki, bu görevlerin yerine getirilmesinde öğretmenlerin öz yeterlik inançları okulların yapılandırılmasında önemli bir değişken olarak dikkat çekmektedir.

Öğretmen öz-yeterlik inancı; öğrenci başarısı, öğrenci motivasyonu ve öğrenci öz-yeterlik inancı gibi öğrenci çıktılılarıyla (ürünleriyle) ilişkili önemli bir kavramdır. Bu kavram, öğretmenlerin sınıftaki davranışları ile de ilgilidir. Öğretmenlerin öz-yeterlik inançları, öğretmenlik için gösterdikleri çabayı, belirledikleri amaçları ve öğretmeye karşı olan isteklerini etkilemektedir (Tschannen-Moran vd., 1998: s.16). Öğretmen yeterliği artıkça öğrenci kontrolünde daha insancıl bir yaklaşımın benimsendiği, eğitsel reformlara olumlu yaklaşıldığı, öğretmenin doyum ve okula veli katılımının arttığı belirtilmektedir (Goddard & Goddard, 2001: s.808). Woolfolk, Rosoff & Hoy (1990: s.146)'a göre bu özelliğe sahip öğretmenler öğretim yaklaşımlarında daha insancıl ve ilerlemecidirler. Ashton'un çalışmaları da yüksek yeterliğe sahip öğretmenlerin öğrencileriyle olan çalışmalarını önemli ve anlamlı gördüklerini göstermiştir. Bu öğretmenler, öğrencilerinin ilerlemelerini isterler ve öğrenci öğrenmeleri için planlar yapar, kendilerine amaçlar koyup bunları elde etmek için stratejiler belirler, kendilerine güvenir ve öğrenci öğrenmelerini etkileyebilir, amaçlar ve stratejilerle ilgili karar verme sürecine öğrencileri de dâhil ederler (Akt:Aktağ, 2003: s.8).

Araştırmanın diğer boyutu olan iş doyumunu Locke “kişinin işini ya da iş ile ilgili yaşantısını, memnuniyet verici bir durum olarak değerlendirmesi” (Akt. Çetinkanat, 2000, s.1), (Şimşek 1998: s.115) iş doyumunu, işten elde edilen maddi çıkarlar ve çalışanın beraber çalışmaktan zevk aldığı iş arkadaşları ile bir eser meydana getirmenin sağladığı mutluluk olarak vurgulamıştır. Çetinkanat (2000: s.53) ise; “iş görenlerin gereksinmelerinin karşılanma dereceleri ile bu gereksinmelere verdikleri önem derecelerine ilişkin algılamaları arasındaki fark” olarak değerlendirmiştir.

İş doyumunu, iş görenin işini ya da iş yaşamını değerlendirmesi sonucunda duyduğu haz ya da ulaştığı olumlu duygudur. İş görenin duyduğu hazzın ya da ulaştığı olumlu duygunun derecesi işinden aldığı doyumun derecesidir (Başaran, 2000, s.28). (Eren 2004, s.493), insanların işlerinden ve iş çevrelerinden memnuniyetleri ölçüsünde verimli çalıştıklarını ifade etmiştir. (Akçamete, Kamer & Sucuoğlu 2001, s.7) işyerinde yoğun duygusal beklentilerle karşı karşıya kalan bireyin bir süre sonra hizmet verdiği kişilere karşı ilgisini ve duyarlılığını yitirdiğini, hizmet verdiği kişilere ve kendisine olumsuz duygular geliştirdiğini açıklamıştır. Bu durumda bireyin iş doyumunu azalmakta ve verdiği hizmetin kalitesi düşmektedir.

Herzberg, kişinin iş doyumunu iki faktörün etkilediğini ifade etmiştir. Ona göre, öğrenci başarısı, sorumluluk, ilerleme ve tanınma gibi içsel faktörler iş doyumunu artırır; çalışma şartları, yöneticiyle problemler ve maaş gibi dışsal faktörler ise iş doyumsuzluğuna neden olur (Papin, 2005: s.41–42). Baycan Dawis ve arkadaşlarının 1967’de “İş Düzenlemeleri Teorisini” önerdiklerini ve Herzberg’inkine çok benzer içsel ve dışsal faktörler ayrımını yaptıklarını ifade etmiştir. Bireyin ne yaptığı ile ilişkili faktörleri içsel; bireyin işini yaptığı çevre ile ilgili faktörleri ise dışsal olarak tanımlanmıştır (Akt. Bayraktar, 1996, s.18-19). İç faktörler, kendi kendilerini temsil ederler ve gereklilikleri kendiliğinden oluşur. Bu faktörler, kişisel ihtiyaçlar ve saygınlık gibi ihtiyaçların karşılanması ile ilgilidir. Bunlar kişilerin başarısı, yetenek ve becerilerini kullanabilmesi gibi Herzberg’in ortaya koyduğu birinci derecedeki güdüleyici etmenleri içerir. Dış faktörler ise, kişinin iş çevresi ile ilgili yönetim, teknik, iş arkadaşları, terfi ve ilerleme gibi ihtiyaçları kapsayan faktörleri içermektedir (Aliyev, 2004,s.50).

Buraya kadar açıkladığımız kuramsal çerçeve bağlamında öğretmenlerin öz yeterlilik algılamalarının yaşam doyum düzeyleri ile ilişkili olacağı düşünülmektedir. Literatürde daha önce yapılmış araştırma sonuçları incelendiğinde öz yeterliliği yüksek öğretmenlerin yaşam doyum düzeylerinin daha tatminkâr olacağı beklenmektedir.

Öğretmenlerin öz yeterlilik duygularının yetersiz olması onların yaşam doyumu kalitesinin düşmesine neden olabilir. Bu da öğretmenlerin okulda vereceği kararlarda tutarsızlıkların oluşmasına neden olabilir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu çalışmada “öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki nedir?” sorusunun cevabı aranmıştır.

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz yeterlilik boyutlarındaki algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz yeterlilik boyutlarındaki algıları medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz yeterlilik boyutlarındaki algıları çalıştıkları kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz yeterlilik boyutlarındaki algıları branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz yeterlilik boyutlarındaki algıları mezun oldukları okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz yeterlilik boyutlarındaki algıları kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki nedir?

Bu sorular kapsamında araştırma süreci tasarlanarak araştırma raporu oluşturulmuştur.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkiyi ve bunların cinsiyet, okul düzeyi ve eğitim durumu değişkenleri açısından incelenmesini amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlerin öz yeterlilik duygularının yetersiz olması onların yaşam doyumu kalitesinin düşmesine neden olabilir. Bu da öğretmenlerin okulda vereceği kararlarda tutarsızlıkların oluşmasına neden olabilir. Bu sebepten dolayı, öğretmenlerin öz yeterlilik ve yaşam doyumları ile arasındaki ilişki ve bu özelliklerin bazı değişkenler açısından incelenmesinin alana olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

Öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyleri öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak saptanabilir.

Kullanılan ölçme araçları öğretmenlerin yaşam doyumu düzeylerini belirlemede yeterlidir.

Katılımcılar görüşlerini özgürce ve doğru bir şekilde ifade etmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma Denizli Pamukkale ilçesinde oransız küme örnekleme yöntemi ile seçilmiş 298 öğretmen ile sınırlıdır.

Araştırmanın bulguları öğretmenlerin anketlere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Bu araştırma 2015–2016 eğitim öğretim yılında görev yapan öğretmenlerin verdiği bilgilerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Eğitim Yönetimi: Eğitim yönetimi, eğitim kurumlarını belirlenen amaçlara ulaştırmak üzere, bu kurumlara insan ve madde kaynaklarını sağlayarak, etkili bir biçimde kullanmak suretiyle, belirlenen politikaları ve alınan kararları uygulamaktır (Çelikten, 2008).

Öğretmen: İlk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenleri ifade etmektedir.

Okul: İlk ve ortaöğretim kurumlarını ifade etmektedir.

Okul Yönetimi: Okul öğrencilerine, önceden belirlenmiş amaçlara ulaştırmak için gereken davranışı (bilgi, beceri ve tutumu) planlı bir süreç içerisinde kazandıran örgüttür (Başaran, 2006)

Okul Yöneticisi:

Okul yöneticileri, okul kültürünü, amaçlarını, politikalarını, öğretimin kalitesini artırmak için performans yönetimini işe koşan kişilerdir. (Başaran, 2006)

Yaşam doyumu: Genel olarak yaşam doyumu kişinin; iş, boş zaman ve diğer iş dışı zaman olarak tanımlanan yaşama gösterdiği duygusal tepki olarak tanımlanabilir. Diğer bir yaklaşıma göre, yaşam doyumu, bireyin yaşamında yer alan olgulara dayanarak, öznel iyi olma (öznel gönenç) ve yaşam kalitesi hakkında ulaştığı yargıları temsil eder (Dikmen 1995).

İş Doyumu: Bir çalışanın yaptığı işin ve elde ettiklerinin ihtiyaçlarıyla ve kişisel değer yargılarıyla örtüştüğünü veya örtüşmesine olanak sağladığını fark etmesi sonucu yaşadığı bir duygudur (Barutçugil, 2004, s.389).

Öz-yeterlik algısı: Öz yeterlilik, bireyin belirli bir alanda, beklenen bir ya da bir dizi davranışı gerçekleştirmek için gereksinim duyacağı becerilere ne ölçüde sahip olduğuna ilişkin inancıdır (Özerkan, 2007, s.29).

Öz yeterlik: Bandura (1977), öz-yeterlik inancını, “bireyin olası durumlar ile başa çıkabilmesi için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceğine ilişkin inancı” olarak tanımlamaktadır (Akt: Akkoyunlu ve Kurbanoglu 2004, s.11-20)

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, öğretmen öz-yeterlik inancı ve iş doyumunu ile ilgili kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1. Yeterlik

Yeterliğin tanımı konusunda değişik fikirler ortaya atılmış bulunmaktadır. Bunlardan iş niteliğine ilişkin olarak yapılan tanımlamaya göre, yeterlik, bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur. Bu tanımın kapsadığı iki boyut, oynanacak rolün özelliklerinin belirlenmesi ve bu rolü oynayabilmek için gerekli bilgi ve becerilerin açıklanmasıdır. Diğer bir deyişle yeterli kimse, belli bir makamın görevlerini karşılayabilen kimsedir (Bursalıoğlu, 1981, s. 4-5).

Yeterlik kavramı, öğretmen açısından değerlendirildiğinde, öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumları ifade etmektedir.

Öğretmen sınıf içi süreçlerin ve bu bağlamda öğretim-öğrenme sürecinin temel aktörüdür. Her ne kadar sınıfın örgütlenme biçimi, fiziksel özellikleri, öğretimi etkilemekte ise de sınıf içi süreçlerde temel etken öğretmendir. Öğretmen, hem sınıfın örgütlenmesinde hem de öğretim-öğrenme sürecinin gerçekleşmesinde temel belirleyicidir (Şişman, 2002, s. 154).

Öğrenme, bireyin olgunlaşma düzeyine göre, yaşantıları aracılığıyla ya da çevresiyle etkileşimi sonucunda yeni davranışlar kazanması ya da eski davranışlarını değiştirme sürecidir. Davranışlarının değişmesinde öğrenciye etki eden pek çok çevre faktörü vardır. Bunların en önemlisinin başında öğretmenlerin tutumları, yöntemleri, yaklaşımları gelir (Sünbül, 2007, s. 12).

2.2. Öz Yeterlik

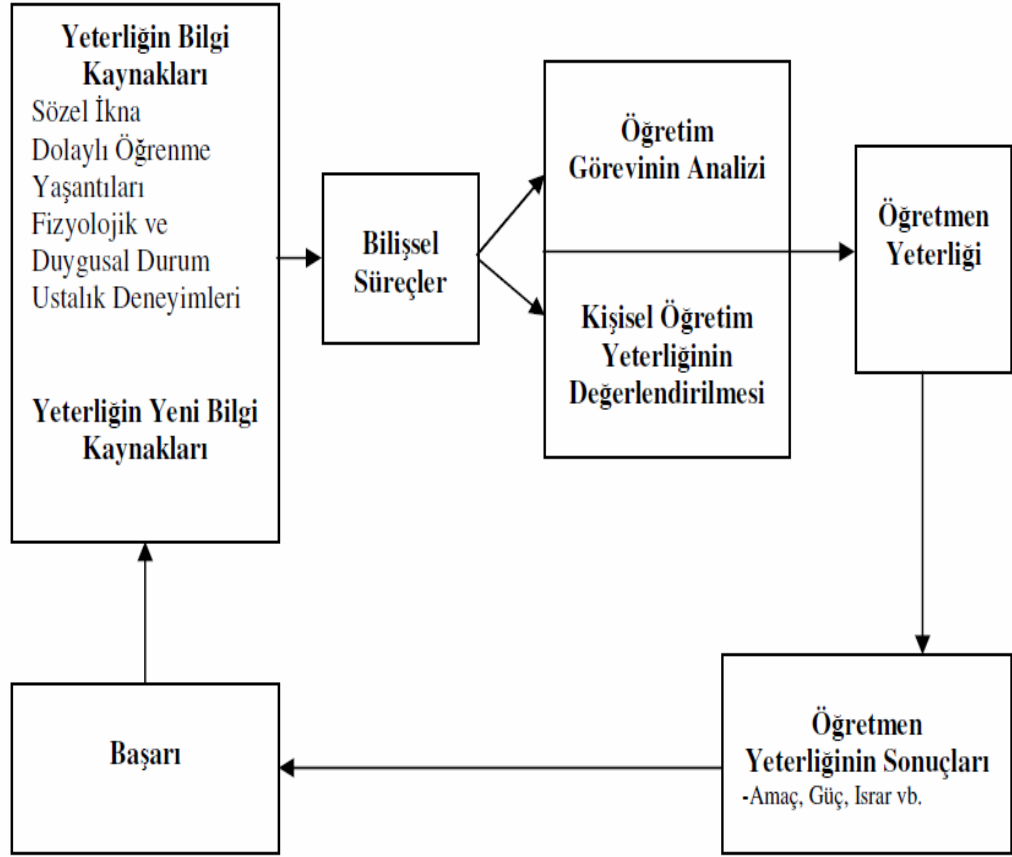
Öz yeterlik (self efficacy) inancı, tıpkı öz kavramı (self concept) gibi, güdülenme konusunda yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan değişkenlerden biridir. Öz yeterlik, Bandura' nın Sosyal Öğrenme Kuramı' nda (sosyal bilişsel kuram) öne çıkan önemli bir kavramdır ve Bandura bu kavramdan ilk kez 1977 yılında "Self efficacy: Toward a nifying theory of behavioral change" isimli eserinde söz etmiştir. Daha sonraki yıllarda giderek önem kazanan sosyal öğrenme kuramı ve özellikle de onun "yeterlik inancı" kavramı çeşitli disiplinlerde yapılan araştırmalarda önemli bir değişken olarak ele alınmaya başlanmıştır (Bıkmaz, 2006, s. 291).

Kendimizle ilgili duygu ve düşüncelerimiz davranışlarımızı etkiler. Örneğin bilgisayar kullanmayı öğrenmek, bir başkasına bilgisayar kullanmayı öğretmek ya da bilgisayarı kullanarak bir sorunu çözmek gibi durumlarla karşı karşıya kaldığımızda bunları yapabilmekle ilgili kendimizi yeterli hissetme düzeyimiz, kendimizle ilgili inançlarımız, yapmayı amaçladığımız davranışları ortaya koymanın anahtar belirleyicilerinden biridir (Akgün, 2008, s.1).

Öz yeterlik inançları yüksek bireyler kendilerine karşı karşıya kalacakları durumla ilgili olarak daha yüksek hedefler koyarlar ve bu hedefler bu bireylerin daha yüksek başarımlara erişmelerini sağlayabilir. Öz yeterlik inançları yüksek olanlar, inandıkları yeterliklerini ve bireysel hedeflerini göz önüne alarak başarımlarını olumlu yönde etkileyecek başarılı senaryolar düşünürler. Öz yeterlik inançları düşük olanlar ise bazı yeterlikleri olsa bile bunlara inanmadıkları için karşı karşıya kaldıkları durumları riskli görür ve başarısızlıkla ilgili senaryolar düşünürler. Bu da başarılarının düşmesine neden olur (Akgün, 2008, s. 9).

Bandura (1997), öz-yeterlik inançlarını, bireyin belirli bir davranış gösterme ya da bir işi başarma konusunda kendi yeterliğine ilişkin yargısı olarak tanımlamaktadır. Başka bir deyişle, öz-yeterlik inançları bireyin karşılaştığı durumların üstesinden gelmede ne derecede başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı, inançlarıdır (Senemoğlu, 2005, s. 230).

2.3. Öğretmen Öz Yeterliği

Şekil 2.1: Öğretmen Öz Yeterliğinin Doğal Döngüsü

(Mora, Hoy ve Hoy ,1998; Akt: Derman, 2007, s. 47).

Öğretmenlerin öz yeterlik inançları güçlendikçe, öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için çok daha fazla çaba harcayacakları ve kendilerini bu konuda sorumlu hissedecekleri söylenebilir (Bıkmaz, 2006, s. 304).

Sonuç olarak, araştırmalar incelendiğinde, öğretmenlerin öğretimle ilgili görevlerini yerine getirme konusundaki öz yeterlik inançlarının; öğrencilerin başarıları, güdülenmeleri, sınıf yönetimi becerileri, yöntem tercihleri, öğretim için ayrılan zaman ve çocukların başarılı olmaları için gösterilen çabanın düzeyiyle ilişkili olduğu görülmektedir (Bıkmaz, 2006, s. 305).

2.4. İş Doyumu Kavramı ve Tanımı

Doyum; beklentilerin, isteklerin ve ihtiyaçların karşılanması durumudur. Kişinin beklentileri, istekleri ve ihtiyaçları karşılandığı zaman yüksek bir doyumdan söz edilebilir (Olorunsola, 2010). Doyum, çalışanların bedensel ve zihinsel sağlıklarının bir göstergesi (Akt:Şimşek, Akgemci ve Çelik, 1998, s.160) olarak da ifade edilir.

İş doyumunu, çalışanın işine karşı gösterdiği genel tutum ve kişinin iş deneyimlerinin sonunda ortaya çıkan ruh hali olarak tanımlanmaktadır (Barutçugil, 2004; Erdoğan, 1999).

2.5. İş Doyumunu Etkileyen Faktörler

İş doyumunu etkileyen faktörler, çevresel (örgütsel) ve bireysel faktörler olmak üzere iki grup altında toplanabilir. Çevresel (Örgütsel) faktörler; işin kendisi, ücret, yönetim ve yönetici, çalışma grubu, çalışma koşullarıdır. Bireysel faktörler; yaş, cinsiyet, kişilik, kıdem, medeni durum, öğrenim durumu, moral, motivasyon ve verimliliklerdir.

2.5.1. Çevresel (Örgütsel) Faktörler

İşin kendisi çalışanların motivasyonu üzerinde etkilidir. İşin kendisi denildiğinde, işteki kontroller, çalışana tanınan otonomi, işin içeriğindeki çeşitlilik, tekdüzelik, işin konusu, işin süreçleri gibi özellikler kastedilmektedir. Tekdüze işler genelde çalışanlar için sıkıcı olmakla beraber çalışana güdüleyici etkiye sahip değildir. Böyle bir durumda bu tip işleri zenginleştirmek, genişletmek ve cazip hale getirmek gerekir. Bunlardan biri, bireylere verilen otonomidir. Bireye tanınan otonomi iş doyumunu olumlu yönde etkiler (Barlı, 2007). İş niteliğinin artırılması ile genel olarak işten duyulan doyum artmaktadır (Akt: Kağan, 2010, s. 20).

2.5.1.1. Ücret: Ücret, iş görenin işletmeye girme nedeni ve aynı zamanda onun işletmeye sürekli bağlanmasında işe özendirici en güçlü araçtır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2003, s.148). Çalışanın işe karşı tutumunu, aldığı ücretin yeterliliği ve ihtiyaçlarını karşılama derecesi belirlemektedir (Aşık, 2010, s.41). Ayrıca ücret, işin kişiden istediklerine, bireyin yeteneğine ve toplumun ekonomik yapısına göre adil ise, iş görenin işine karşı tutumu olumlu olur. İş doyumunu açısından ücretin, diğer kişilere göre dengeli olması, yüksek olmasından daha önemlidir (Erdoğan, 1999, s.39).

2.5.1.2. Yönetim ve Yönetici: Yönetim bilimi, eldeki kaynakların en verimli şekilde kullanılmasını sağlayan bilim dalıdır. Kaynak unsurları; insan, zaman, para, malzeme ve yerdir. Bu unsurların en verimli biçimde kullanılarak örgütün devamlılığını sağlamak yönetimin amacıdır (Tortop, İsbir ve Aykaç, 1999, s.7). Gözübüyük'e (2003, s.1) göre yönetim; genel anlamda, belirli amaçlar için bireylerin işbirliği yapmalarıdır. Bu anlamda yönetim, örgütlenmenin yanında, örgütlerin devamlılığı için her türlü yönetsel faaliyetleri, kaynakların bir araya getirilmesini ve eşgüdüm sağlanması için izlenecek yöntemleri ve denetimi kapsar.

İşletmelerin yapısındaki biçimsel yönetici-yönetilen ilişkileri iş görenin işine aidiyet duygusunun belirleyicisidir. Her yaptığı denetlenen, kendi kararlarını kullanamayan ve davranışlarında serbest olmayan çalışanlarda iş doyumunun düştüğü gözlenmiştir (Erdoğan, 1999, s.241).

2.5.1.3. Çalışma Koşulları: Çalışanların içinde buldukları çalışma ortamı ve onu etkileyen fiziksel koşullar, verimliliği etkileyen önemli faktörler arasındadır. Bu koşulların uygun düzeye ulaşması, çalışanın motivasyonunu etkileyebileceği gibi, işletmeyle bütünleşmesini ve iş doyumunu da artırır. Bu nedenle iş yerlerinde çalışma koşullarını, çalışanların çalışma temposunu ve isteğini artıracak biçimde düzenleme yoluna gidilmesi gerekmektedir. Çalışma koşullarının uygun düzeye ulaştırılması, iş görenlerin içsel iş doyumunu (Kim ve Loadman, 1994) artırmaktadır. Bireyin çalıştığı ortamda kendini rahat hissetmesi sadece iş doyumunu açısından değil, aynı zamanda psikolojik sağlığı açısından da önemlidir (Akt:Keser, 2006, s.85).

2.5.2. Bireysel Faktörler

Kişinin doğuştan sahip olduğu çeşitli özellikler ile kişinin yaşamı boyunca elde ettiği tecrübeler sonucu oluşan faktörlerdir. Kişinin bireysel özellikleri iş doyumunda etkilidir. İş doyumunda farklılıklara yol açabilen bu değişkenler şu şekilde sıralanabilir.

2.5.2.1. Cinsiyet: Kadın ve erkek cinsinin, birçok özelliklerinin farklılaştığı düşünülecek olursa, bu farklı özellikler ve bakış açılarının iş doyumunda da etkili olacağı; iki ayrı cinsin, aynı şartlara sahip işlerde, farklı doyum seviyelerine ulaşacağı düşünülebilir. Sarpkaya'nın (2000, s.111) yaptığı, öğretmenlerin iş doyumunu ile ilgili araştırmasında ortaya çıkan sonuçlardan biri de, öğretmenlerin kişisel özelliklerinden okul ve cinsiyet değişkeninin öğretmen iş doyumunda önemli bir değişken olduğudur. Bu durumun tersine, Yüksel'in (2001:155) yaptığı iş doyumunu ile ilgili araştırmada da yaş, cinsiyet, medeni durum gibi değişkenler, kişilerin iş doyumları üzerinde ciddi farklılıklar ortaya çıkarmamaktadır. Huberman'a (1992, s.122) göre, bayan öğretmenler, erkek öğretmenlere oranladaha tatminlidirler. Bayan ve erkek öğretmenler arası tatmin farklılığı, öğretmenin öğretme yeterliliği ile ilgili olarak değişmektedir. Bu da çalışma şartları dışında bir etkenin öğretmen doyumunu etkilediğini gösteriyor. Huberman, cinsiyetler arası tatmin farklılığını, okulun örgüt kültürünün erkek öğretmenleri daha fazla etkilediğine bağlamaktadır. İş doyumunu ile ilgili yapılan birçok araştırma sonuçları, çalışanların iş doyumları ile ilgili, cinsiyetlerinin çok ciddi bir değişken olmadığını göstermiştir. Bu

değişken, yine yapılan işin cinsine göre ciddi farklılıklar gösterebilecektir. Eğitim örgütlerinde çalışan öğretmenlerin ise; cinsiyet değişkenlerinin iş doyumunu kısmen de olsa etkilediği söylenebilir. Bayanların, fizyolojik ve psikolojik yapısı nedeniyle öğretmenlik mesleğine uyumlulukları ve fedakâr yapıları, işe olan ilgilerini artırmaktadır. Bununla ilgili olarak, bayan öğretmenlerin işlerine bağlılığı ve işini sevme oranının daha fazla olduğu söylenebilir. Bu da iş doyumunu beraberinde getirir.

2.5.2.2. Yaş ve Kıdem: İş görenlerin yaşı ile tatmin etkileri ilişkilidir. Kişiler yaşlandıkça ve kıdemleri arttıkça işlerinden daha fazla tatmin bulmaya başlarlar. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Öncelikle yaşlanan kimselerin hayattan ve dolayısıyla işten beklentileri azalmaktadır. Kıdem aldıkça, işine ve sosyal ortama iyice alışırlar ve iş başarımları artar. Genç çalışanlar ise; işten beklenti düzeyleri yüksek olduğundan, işlerine alışana ve kıdemlenene kadar iş doyumunu daha düşük seyredecektir (Erdoğan, 1999, s.256).

Davis (1984, s.100), yaşlı çalışanların kazandıkları deneyimlerden dolayı, işlerine uyum sağladıklarını ve buna bağlı olarak iş doyumlarının arttığını ifade etmektedir. Genç çalışanlar ise; yükselme ve diğer iş koşullarıyla ilgili olarak, aşırı bir beklentiye girmeleri nedeniyle, işlerinin ilk yıllarında doyumsuz, daha sonraki dönemlerde daha doyumlu olduklarını belirtmektedir.

Diğer taraftan, yaş değişkeni ile iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koyan araştırmalar da vardır. Gürkan'ın (1993, s.93) yaptığı, öğretmenlik tutumları ile ilgili araştırmanın sonuçlarından biri de, “cinsiyet ve yaş değişkeni ile öğretmenlik puanları ve benlik kavramları alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır” demektedir.

Eğitim örgütlerinde çalışan öğretmenlerin, yaş ve hizmet süresi değişkenleri üzerinde yapılan araştırmalar, genellikle kıdemli öğretmenlerin mesleklerinden daha doyumlu oldukları sonucuna götürmüştür. Burada, öğretmenliğin yapılarak öğrenilen ve öğrendikçe iş başarımını ve ürününü kalitelendiren bir süreç olduğunu düşünecek olursak, kıdemli iş doyumunu olumlu etkileyebileceğini söyleyebiliriz. Kıdemli öğretmenler, toplumda ve iş ortamında belirli bir saygınlık ve konuma eriştiğinden ve mesleklerindeki tecrübelerinden dolayı iş başarımları yüksek olduğundan; genç öğretmenlere göre daha doyumludurlar. Bunun yanında yaş ilerledikçe ailevi sorumluluğun artması ve diğer işlere ilişkin ümitlerin azalması da doyuma etkisi olan bir faktördür. Kısaca, kişi zaman ilerledikçe işini kabullenmekte ve bu da iş doyumunu artırmaktadır.

2.5.2.3. Eğitim Durumu ve Mezun Olunan Alan: Mezun olunan okulun da, öğretmenlikte iş doyumunu etkileyeceği söylenebilir. Kişi, eğitim gördüğü seviye ve alana ilişkin bir işte çalışır. Aksi durumda iş başarımı ve bilgi- beceri eksikliği onu sıkıntıya sokacak ve kişinin doyum seviyesi düşecektir. Eğitim durumunun iş doyumunu ile ilişkili olduğu düşünülmeyle birlikte, mevcut durumun tespitinde, değişik araştırmalar çelişkili sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlar ise, kişinin eğitim seviyesine uygun işte çalışmaması veya eğitim seviyesine uygun doyum olanaklarına sahip olmamasından ileri gelmektedir, denilebilir. Ama genellikle, öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre doyum karşılaştırmalarında, fakülte mezunlarının; önceki lise, enstitü, yüksekokul mezuniyeti ile çalışan öğretmenlere göre, iş doyumunun daha düşük olduğu görülür. Bu konudaki memnuniyet derecesi kişinin kendini, diğer öğretmenlerle ve diğer, kendi eğitim seviyesindeki kişilerin durumları ile karşılaştırmasından kaynaklanmaktadır.

İlköğretimde görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinde, çalışma şartları ve hitap ettikleri öğrenci kitlesi yönüyle değişiklik gözlenebilir. Sınıf öğretmenleri, bir sınıfın derslerle birlikte tüm sorumluluğunu alma ve onları yetiştirme; işine ve sınıfına bağlılığı yönüyle doyumunun daha fazla olması beklenir. Branş öğretmenlerinde, sınıf öğretmenlerinde olduğu gibi sınıfını sahiplenme, onda kendini gerçekleştirme ve görme söz konusu olmadığından, öğretmenin işe bağlılığı ve doyumunu sınıf öğretmenlerine göre daha düşük olacağı kabul edilebilir. Öğretmenliğin en büyük göstergesi olan, öğrencilerinin dersleriyle ve öğrencilik davranışlarıyla ilgili yetişmişlik düzeyi, branş öğretmeni için; çocuğun daha önceki eğitim kademesindeki yaşantısından dolayı, teşvik edici ve sorumluluk yükleyici olarak kabul edilmemektedir. Bu değişkenler göz önüne alınarak ilköğretimde sınıf ve branş öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinde farklılıklar olabileceği söylenebilir.

Burada üzerinde durulması gereken bir konu da, eğitim türü yani; mezun olunan alandır. Bireyin, eğitim seviyesine uygun bir iş yapmasının iş doyumunu etkileme olasılığı gibi, bireyin eğitim gördüğü alanla ilgili bir iş yapıyor ya da yapmıyor olması da, iş doyumunu üzerinde etkili bir faktör olabilir. Örneğin; bir alanda fakülte eğitimi gören bir bireyin eğitim süresince psikolojik olarak, bilgi ve beceri olarak bir hazırlık devresi geçirmesi beklenebilir. Eğitimini tamamladığında ise, eğitim gördüğü alanla ilgili mesleğe sahip olacağını ve mesleğine uygun bir iş yapacağını düşünmektedir. Ancak birey, ülkenin istihdam politikaları vb. nedenlerden dolayı eğitim gördüğü alanın dışında bir iş yapmak zorunda kalıyor ise; bu durum bireyde, hayal kırıklığı ve işe soğuk kalma vb. gibi olumsuz

tutumlar doğurması beklenebilir. Bu durumda, eğitim alanına uygun bir işi yapan bireyle, aynı işi yapıyor olduğunu düşündüğümüzde, işinden daha az doyum sağlaması beklenebilir (Demir, 2001, s.30).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Öz-Yeterlilikle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.6.1.1. Öz-Yeterlilikle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar: Decker'in (1999) 'Teknik Eğitimin Transferi: Çalışanların Bilgisayar Teknolojisi Öz-yeterlik Algıları' isimli çalışmasında, Lincoln Memorial Üniversitesi'nde görevli 2597 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar kullanım sıklığı ile bilgisayar özyeterliliği arasında oldukça yüksek bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca bilgisayar özyeterliliğini artırmak için bilgisayar programları kurslarının açılması gerektiği önerilmiştir.

Milbrath e Kinzie (2000), iki öğretmen öğrenci grubu üzerinde üç yıllık bir sürede gerçekleştirdikleri 'Öğretmenler İçin Bilgisayar Teknolojisi Eğitimi: Bilgisayar Tutumları ve Algılanan Özyeterlik' isimli çalışmalarında, öğretmenlerin bilgisayar teknolojisi e bilgisayar kullanımında öğrencilere model olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın sonucunda, öğretmen eğitimi programı boyunca öğretmenlerin aldıkları bilgisayar eğitiminin bilgisayar kullanımına etkisinin olumlu yönde olduğu ancak değişimin zaman ve gelişim gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Chao (2001) 'İlköğretim Hizmetiçi Öğretmenlerinin Bilgisayar Teknolojilerine Karşı Tutumlarını Ölçmede Bilgisayar Özyeterlik Ölçeğinin Kullanılması' isimli araştırmasında, 2000-2001 yılında bir temel öğretmen eğitimi kolejinde 200 hizmetiçi öğretmen üzerinde, öğretmenlerin bilgisayar teknolojisiyle ilgili seçilmiş konularda davranışlarını tanımlamaya çalışmıştır. Hizmetiçi öğretmenlerine uygulanan bilgisayar özyeterliliği ölçeği ile özyeterliliğin, bilgisayar deneyimi, bilgi, eğitim, yaş ve bilgisayara sahip olma durumu değişkenlerine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda hizmetiçi öğretmenlerinin bilgisayar özyeterliliğinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bilgisayar deneyimi fazla ve bilgisayar eğitimi almış olan öğretmenlerin özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca bilgisayara sahip olan öğretmenlerin bilgisayar özyeterliliğinin, bilgisayarı olmayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Pastorelli, Caprara, Barbaranelli, Rola, Rozsa ve Bandura (2001) ‘Çocukların Algılanan Özyeterlikleri’ ölçeğinin faktör yapısını İtalya, Macaristan ve Polonya’da test ettikleri uluslararası araştırmalarında, çocukların sosyal ve akademik yeterliklerinin faktör yapısının genellenabilirliğini ortaya çıkarmışlardır. Araştırmada suça teşvik edici akran baskısına direnç gösterme ile ilgili alınan yeterliğin, Macar çocuklarında oldukça farklı bir faktör yapısına sahip olduğu anlaşılmıştır. Cinsiyet açısından sosyal yeterlik ile ilgili anlamlı bir fark bulunmamış; ancak her üç toplumda da kızların akademik etkinlikler ile suça teşvik eden akran baskısına direnç gösterme yeterliklerinin erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada ayrıca İtalyan çocukların sosyal yeterlik algılarının, Macar çocuklarının akademik özyeterlik algılarının, Polonyalı çocukların ise akademik özdüzenleme yeterliklerinin diğer iki ülke çocuklarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Torkzadeh ve Dyke (2002) ‘Eğitim İnternet Özyeterliği ve Bilgisayar Kullanıcı Tutumları Üzerindeki Etkileri’ isimli çalışmalarında, 17 maddelik internet özyeterliği ölçeğini ve 20 maddelik bilgisayar kullanım ölçeğini 189 kişiye uygulayarak araştırma verilerini elde etmişlerdir. Araştırma sonucunda bayanlar ve erkekler arasında internet özyeterliği açısından fark olmadığı, bilgisayara ilgisi fazla olanların özyeterliğinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Klassen (2004), Güney Asya göçmeni ve İngiliz kökenli Kanadalı yedinci sınıf öğrencileri (n=270) üzerinde yürüttüğü araştırmada matematik yeterlik inançlarını incelemiştir. Araştırma sonuçları, özyeterlik inançlarının her iki kültürel grup için de matematik edimini yordadığını ancak her iki grup arasında özyeterlik kaynakları, ikinci güdüsel değişkenlerin yordanması ve bireysellik ile kolektivizmin boyutları açısından farklılıklar olduğunu göstermektedir. Güney Asya öğrencilerinin, İngiliz kökenli Kanadalı öğrencilere göre başkalarıyla yapılan karşılaştırmalardan daha fazla etkilendikleri ve bu durumun onların güdüsel inançlarını ve yeterlik inançlarının oluşumunu derinden etkilediği bulunmuştur.

Doyle, Stamouli ve Huggard (2005) ‘Bilgisayar Kaygısı, Özyeterlik ve Bilgisayar Deneyimi Bilgisayar Bilimleri Düzeyinde Bir İnceleme’ isimli araştırmalarında, Trinity koleji öğrencilerinin bilgisayar özyeterliğini, bilgisayar kaygısı ve bilgisayar deneyimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçları üç değişkenin birbirinden etkilendiğini ortaya çıkarmıştır. Bilgisayar deneyimi yüksek olan öğrencilerin bilgisayar özyeterliğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları bireyin bilgisayar özyeterliği arttıkça bilgisayar kaygısının azaldığını göstermiştir. Aynı zamanda bilgisayar

deneyimi ile bilgisayar özyeterliği arasındaki doğru orantıya karşın, bilgisayar kaygısı ve bilgisayar özyeterliği arasında ters orantı olduğu belirtilmiştir.

Mudasiru (2005) 'Nijarya'da Okullarda Görevli Öğretmenlerin Bilgisayar Uygulamalarındaki Özyeterlikleri' isimli çalışmasında, Nijarya'daki öğretmenlerin bilgisayar eğitimi uygulamalarındaki özyeterliklerini ve bu özyeterlikle cinsiyetin ilişkisini araştırmıştır. Bu amaçla, 161 erkek ve 148 bayan öğretmene bilgisayar kullanımındaki seviye ve tecrübelerini gösterecek bir anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmenlerin %60'nın temel bilgisayar işlemleri ve yazılım uygulamalarında bayan ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca, hizmet eden öğretmenlere teknolojiyi kullanmada profesyonel gelişim eğitimi ve eğitilen öğretmenlere temel ve ileri düzeyde teknoloji kullanımı eğitimi verilmesi önerilmektedir.

2.6.1.2. Öz-Yeterlilikle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar: Çakıroğlu, Aksun ve Karaaslan ve Özyeterliği Üzerine Etkisi' isimli çalışmalarında, öğretmenlere yönelik düzenlenen bilgisayar okuryazarlık kursunun bilgisayar özyeterliğine ve bilgisayara karşı davranışlarına etkileri araştırılmıştır. Bu amaçla bir grup öğretmene bilgisayar okuryazarlık kursu öncesinde bir ön test ve kurs bitiminde bir son test uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kursun, bilgisayar (1999) 'Bilgisayar Okuryazarlığı Kursunun Öğretmen Davranışları dersinin özel amaçlarıyla bağlantılı olarak bilgisayar özyeterliği üzerinde olumlu bir etki oluşturduğu ancak öğretmenlerin davranışlarında önemli bir değişiklik olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Savran (2002), fen bilgisi öğretmen adaylarının fen öğretime yönelik özyeterlik ve sınıf yönetimi inançlarını üniversite, cinsiyet ve sınıf farkı değişkenlerine göre karşılaştırmıştır. Buna ek olarak fen bilgisi aday öğretmenlerinin özyeterlik inançları, sınıf yönetimi inançları, alınan eğitim dersleri ve akademik başarı arasındaki ilişki sorgulanmıştır. Çalışma 2001-2002 bahar döneminde sekiz farklı üniversitenin üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören 584 (357 kız ve 227 erkek) fen bilgisi öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonuçları, fen bilgisi öğretmen adaylarının, fen öğretimi özyeterlik ölçeğinin kişisel özyeterlik ve sonuç beklentisi alt boyutlarındaki inançlarının oldukça yüksek olduğunu göstermiştir. Buna ek olarak, fen bilgisi öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik inançları incelendiğinde, ders yönetimi alt boyutlarında disiplinci

bir yaklaşıma sahip oldukları, insan yönetimi alt boyutunda ise disiplinci olmayan bir yaklaşıma sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca çözümlene sonuçları, özyeterlik inançları yüksek olan fen bilgisi öğretmen adaylarının insan yönetim boyutunda disiplinci olmayan bir yaklaşıma sahip olurken, ders yönetimi boyutuna ise disiplinci bir yaklaşıma sahip olduklarını göstermiştir.

Özdemir (2003) sınıf yönetiminde özyeterliğin, medeni durumun, cinsiyetin ve öğretmenlik deneyiminin öğretmen tükenmişliğindeki rolünü araştırmıştır. Araştırma, Ankara ilinin Çankaya ilçesinde bulunan 50 ilköğretim okulunda görev yapan 523 (345 kadın, 178 erkek) öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre tükenmişliğin üç boyutunun da dört yordayıcı değişkenden farklı şekilde etkilendiği ortaya çıkmıştır. Duygusal tükenme için sınıf yönetiminde özyeterlik, medeni durum ve öğretmenlik deneyimi; duyarsızlaşma açısından sınıf yönetiminde özyeterlik ve medeni durum; kişisel başarı boyutu için ise sınıf yönetiminde özyeterlik, cinsiyet ve öğretmenlik deneyimi önemli değişkenler olarak ortaya çıkmıştır.

Diken (2004), Öğretmen Yeterlik Ölçeğini Türkçe'ye uyarlayarak, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin Türk öğretmenler üzerinde incelemiştir. Ankara ilinde altı okulda görev yapan toplam 120 öğretmen araştırma grubunu oluşturmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması yapıldıktan sonra, yapı geçerliği açımlayıcı faktör çözümlemesi ile incelenmiş, 21 maddelik orijinal ölçekten 16 madde ölçeğin Türkçe versiyonunda iki alt boyutta toplanmıştır. Ölçeği oluşturan toplam 16 maddenin tutarlık katsayısı 71, ilk boyutunun 71 ve ikinci boyutunun 73 bulunmuştur. Bulgular, Öğretmen Yeterlik Ölçeği Türkçe versiyonunun Türkçe öğretmenleri ile kullanılabilir düzeyde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ay (2005), sınıf öğretmenlerinin matematik öğretimine ilişkin özyeterlik algılarını incelemiş ve bu algıların hangi değişkenlerden etkilendiğini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma, 2004-2005 öğretim yılında, Ankara ilinde Altındağ, Çankaya ve Keçiören ilçelerinde görev yapmakta olan 509 sınıf öğretmeni üzerinde yürütülmüştür. Araştırma bulguları sınıf öğretmenlerinin matematik öğretimine ilişkin özyeterlik algılarının; yüksek olduğunu, mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılıklar olduğunu, cinsiyet, yüksek öğrenim süreçleri, mezuniyet alanları ve matematik öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim ya da seminer alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermiştir.

Tuti (2005) ilköğretim düzeyindeki okullarda öğrencilerin bilgisayar özyeterlik

algıları ile bilişim teknolojilerine (BİT) ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın verileri, Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan 24 ilköğretim okulunun 1014 öğrencisinden toplanmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin bilgisayar özyeterliklerinin yüksek ve BİT kullanımına ilişkin görüşlerinin olumlu olduğunu göstermiştir.

Çelikkale, Gündoğdu, Kıran Esen (2006) ergenlerde özyeterlik beklentisi ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmışlardır. Çeşitli liselerde ergenlerin (n=731) katıldığı araştırmada ölçeğin akademik, sosyal ve duygusal yeterlik olmak üzere üç alt faktörden oluştuğu ortaya konmuştur. Bulgular ölçeğin iç tutarlık katsayısının ve test tekrar güvenilirlik katsayısının yüksek olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, yapılan varyans analizi, düşük depresyon düzeyine sahip ergenlerin yüksek akademik ve sosyal yeterlik beklentisi düzeyine sahip olduklarını göstermiştir.

Yeşilyurt (2007) Elazığ il merkezinde 2005-2006 öğretim yılında görev yapan 430 öğretmen ile gerçekleştirdiği çalışmada öğretmen araç gereçleri kullanımına etki eden faktörleri, dersin özellikleri, öğretim araç gerecinin yapısal özellikleri ve MEB'den kaynaklanan faktörler şeklinde üç başlık altında incelemiştir. Araştırmacı öğretim araç ve gereçlerinin kullanımına olumlu nitelikte etki eden bulguları, araç gerecin dersin verimini artırması, işlenmesini zevkli hale getirmesi, öğrenme öğretme süreçlerine çeşitlilik, renklilik, değişiklik katması, günün teknolojik özelliklerine uygun ve güncel olması, kullanma kolaylığına, rehber veya kullanma kılavuzuna sahip olması şeklinde sıralamıştır. Araştırmacı ayrıca öğretim araç-gereci kullanımını ders özellikleri boyutundaki faktörlerin olumlu yönde etkilediğini, MEB kaynaklı faktörlerin ise fazla etkilemediğini, öğretim araç gerecin yapısal özellikleri boyutunda ise günün teknolojik özelliklerine uygun olmasının, kullanma kolaylığının, rehber veya kullanma kılavuzunun olmasının kullanımlarını olumlu yönde etkileyen faktörler olduğunu ortaya koymuştur.

2.6.2. İş Doyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.6.2.1. İş Doyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar: Wiggings (1984) 123 okul danışmanının iş doyumları ile kişisel ve demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, çalışma süresi, kişilik ve yaş değişkenlerinin iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, iş yerine uyum ve mesleki kıdem ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmiştir.

Litt ve Turk (1985) öğretmenlerin işten ayrılmasına sebep olan stres kaynakları ve

doyumsuzluk durumları ile iş doyumunu arasındaki ilişkiyi 291 öğretmen üzerinde incelediği çalışmada, hoşnutsuzluk ve stresin kaynaklarının yetersiz maaşlar, öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olması, öğretmen-öğrenci ilişkisi yüklü program, rol belirsizliği ve fazla kırtasiyecilik gibi sorunların olduğu gözlenmiştir.

Obermesik ve Jones (1992) üniversite öğrencisi olan ve aynı zamanda çalışan 47'si üst statüde, 18'i düşük statüde olan toplam 65 kişinin iş doyumlarını incelediği çalışmada, üst statüde olanlarda iş doyumunun daha fazla olduğu ve işte ilk yıllarda daha fazla iş doyumunun olduğu gözlenmiştir.

Deborah, Nielsen, Peahard (1993) çalışma stresinin psikolojik rahatsızlık ve iş doyumunu üzerine etkilerini sosyal desteğin stresi azaltma etkisi açısından kamuda çalışan 153 işçi üzerinde incelediği çalışmada, fazla iş yükünün ne psikolojik rahatsızlığa ne de iş doyumunu üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır. Stres düzeyi ne olursa olsun yönetici desteğinin psikolojik rahatlama üzerinde temel etkilere sahip olduğu gözlenmiştir.

Brown (1997) okumayı geliştirme öğretmenleri arasında önderlik uygulamaları, iş doyumunu ve liderlik faaliyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 231 öğretmen üzerinde incelediği çalışmada, okumayı geliştirme öğretmenleri, liderlik uygulamaları ve iş doyumunu arasında önemli bir ilişkinin olduğunu saptamıştır. Okumayı geliştirme öğretmenlerinin doğal doyumları, doğal olmayan doyumlarından daha yüksektir. İş doyumunu, derece ile cinsiyet ve öğretme durumuyla ilişkilidir. Belirli liderlik uygulamaları eğitim yılı ile en yüksek eğitimsel derece ile eğitim içinde çalışan öğretmenin öğretme durumu ile ilişkilidir. Bu araştırma ile elde edilen veriler, okumayı geliştirme öğretmenlerinin %92'sinin sunuş yapma, personel geliştirme, meslektaşlarla çalışma yapma ve diğer çeşitli liderlik uygulamalarda etkin, meşgul olduklarını desteklemektedir.

2.6.2.2. İş Doyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar: Uslu (1999), resmi eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışman ve rehberlik uzmanlarının iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerini, denetim odağı ve bazı değişkenlere göre karşılaştırıldığı araştırma sonucuna göre; rehber öğretmenlerin iş doyumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı, evli rehber öğretmenlerin iş doyumunu, bekar rehber öğretmenlerin iş doyumundan anlamlı düzeyde yüksek olduğu, okul yöneticileri ile işbirliği yapabilen rehber öğretmenlerin, işbirliği yapamayan rehber öğretmenlere göre daha fazla iş doyumunu sağladıkları tespit edilmiştir.

Kınalı (2000), resmi ve özel okullardaki rehber öğretmenlerin iş tatminleri ve

öğretmenlerin iş tatminleri adlı araştırmasında, özel okullarda çalışan rehber öğretmenlerin, resmi kurumlarda çalışan rehber öğretmenlere göre işlerinden daha üst düzeyde doyum sağladıkları bulunmuştur. Özel okullarda çalışan rehber öğretmenlerin yaşının ve deneyimlerinin artmasıyla birlikte iş doyum düzeylerinin de arttığı bulunmuştur. Araştırmada özel okullarda çalışan rehber öğretmenlerden, iş tecrübesi 21 yıl ve üzeri olanların işlerinde daha çok doyum sağladıkları tespit edilmiştir.

Başalp (2001), ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin iş doyum düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 240 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş doyum düzeyleri, resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş doyumundan daha yüksek bulunmuştur.

Uyan (2002) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin iş değerleri, kişilik özellikleri ve iş tatminleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili sınırları içinde faaliyet gösteren resmi ve özel eğitim kurumlarında görev yapan 244 öğretmen oluşturmuştur. Bulgulara göre kadın öğretmenlerin iş doyum düzeyleri erkek öğretmenlerin iş doyum düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Öğretmenlerin yaş değişkeni ile iş doyum arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin iş doyumları, resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin iş doyum düzeylerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Tellioglu (2004), İstanbul'da 26 resmi ilköğretim okulunda çalışan 220 sınıf ve branş öğretmeni üzerinde yaptığı araştırmada iş doyumunu alt boyutlarında düşük düzeyde doyumsuzluk algılandığı tespit edilmiştir. Öğretmenler, iş arkadaşları, yönetim biçimi, gelişme ve yükselme olanakları alt boyutlarında doyumlu olduklarını; fiziksel ortam, ücret ve personel, çalışma olanakları alt boyutlarında düşük düzeyde doyumsuzluk algılamışlardır. Öğretmenler, en yüksek doyumunu iş arkadaşları boyutunda; en düşük doyumsuzluğu çalışma olanakları alt boyutunda algılamışlardır. Öğretmenler alt boyutlar içerisinde en yüksek önemi fiziksel ortam, en düşük önemi ise iş arkadaşları alt boyutuna vermişlerdir.

Tunacan (2005), lise öğretmenlerinin iş doyum düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemek için yaptığı araştırmasında öğretmenlerin yaşlarına göre iş doyum düzeylerinin farklılaşmadığı buna karşılık cinsiyet, hizmet süresi ve branşa göre iş doyum düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir.

Kağan (2005), resmi ve özel ilköğretim okulları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin iş doyumlarını incelemiştir. Araştırma bulgularına göre özel ilköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlerin iş doyum düzeyleri, hem rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlere hem de devlet ilköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur

Genç (2006), yaptığı araştırmasında İstanbul'da 210 lise ve ilköğretim ikinci kademe özel ve devlet okullarında çalışmakta olan öğretmenlerin Minnesota İş Doyum Ölçeğiyle iş doyum düzeyleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda özel okullarda ve devlet okullarında çalışan öğretmenlerin içsel iş doyum düzeylerinin devlet okullarında çalışan öğretmenlerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz (2007) İstanbul'da resmi lise ve teknik liselerde görev yapan 81 matematik öğretmenin iş doyum düzeylerini karşılaştırmak amacıyla yaptığı araştırmaların sonucunda meslek liselerinde çalışan bayan ve evli öğretmenlerin iş doyum düzeyleri yüksek bulunmuştur. Liselerde görev yapan Matematik öğretmenleri en yüksek iş doyumunu iş arkadaşları ve yönetim biçiminde, en düşük doyumunu ise ücret ve terfi alt boyutlarında algılamışlardır. Çalışma olanakları açısından meslek liselerindeki öğretmenlerin iş doyum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin analiz edilmesinde yararlanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgiler açıklanacaktır.

3.2 Araştırma Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelinde olup nicel bir çalışmadır.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2015 – 2016 Eğitim-Öğretim yılında Denizli Pamukkale İlçesinde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2015 – 2016 Eğitim-Öğretim yılında Denizli Pamukkale ilçesinde görev yapan oransız küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 298 öğretmen oluşturmaktadır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Kişisel bilgi formu:

Araştırmanın bağımsız değişkenleriyle ilgili verileri toplamak için 4 sorudan oluşan, “ Kişisel Bilgi Formu ” kullanılacaktır.

3.4.2. Öğretmen Öz-yeterlilik İnanç Ölçeği:

Bu çalışmada Öğretmen özyeterlilik inancını değerlendirebilmek amacıyla kullanılan ve Dellinger, Bobbett, Olivier ve Ellet (2008) tarafından geliştirilen Öğretmen Özyeterlilik İnanç Ölçeğinin Türkçe uyarlaması Taşkın&Hacıömeroğlu (2010) tarafından yapılmıştır.

3.4.3. Yaşam Doyumu Ölçeği:

Diener ve Ark. (1985), tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeğinin (The Satisfaction With Life Scale) Türkçeye çevrilmesi ve uyarlanması Köker (1991), tarafından yapılmıştır. Yaşam doyum ölçeği, bireylerin yaşamlarından aldıkları doyum

belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek likert tarzı 7 dereceli 5 maddeden oluşmaktadır. Diener ve arkadaşları orijinal çalışmada ölçeğin güvenirliğini Alpha = .87 olarak, ölçüt bağımlı geçerliğini ise. 82 olarak bulmuşlardır. Ölçek Yetim (1993) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin güvenirliği (Alpha = ,86) ve test-tekrar test güvenirliği.73 olarak bulunmuştur. Yaşam doyumu ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 35, en düşük puan ise 5'tir. Ölçekten alınan puanın düşük olması yaşam doyumunun düşük olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir.

3.5. Verilerin Toplanması

2015–2016 öğretim yılında, Denizli il merkezindeki Pamukkale İlçesinde çalışan gönüllülük esasına göre ölçeğin uygulanmasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi istenerek örneklem grubundaki öğretmenlere dağıtılmış ve formlar doldurulduktan sonra yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak ve “ SPSS 21.0” programı kullanılarak analiz edilecektir. Demografik değişkenler (cinsiyet, okul düzeyi, eğitim durumu) için frekans ve yüzde dağılımı; değişkenler arası farklılığın olup olmadığını belirlemek için de t- testi ve Anova testi (F testi) yapılacaktır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Katılımcıların cinsiyet, yaş, alan, kıdem ve mezun olduğu okul türüne göre öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının yaşam doyumları üzerine etkisini belirlemek için hangi istatistiksel tekniğin kullanılacağına karar vermek amacıyla tek örneklem KOLMOGOROV-SMIRNOV testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının yaşam doyumları üzerine etkisi ölçeğinin alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. ($K_{S\bar{z}}=1,356$; $p>0,05$) Bu nedenle araştırma sorusuna cevap vermek için parametrik bir teknik olan Independent Samples T-Test (İki bağımsız örneklem T-Testi) ve ONE-WAY ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) testinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.1.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Öz-Yeterlik boyutlarındaki algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	\bar{x}	Ss	t	p																																																				
Yaşam Doyumu Ölçeği	Kadın	157	3,2803	,78049	3,07	,002																																																				
	Erkek	141	3,0128	,71283			Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Kadın	157	3,0835	,41700	,995	,320	Erkek	141	3,1348	,47156	Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Kadın	157	3,2175	,44463	1,142	,255	Erkek	141	3,2786	,48002	Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Kadın	157	3,2111	,41856	1,464	,144	Erkek	141	3,2867	,47303	Bireysel Farklılıklar Faktörü	Kadın	157	3,0042	,49784	1,305	,193	Erkek	141	3,0827	,54066	Akademik Gelişim Faktörü	Kadın	157	2,9299	,53646	2,494	,013	Erkek
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Kadın	157	3,0835	,41700	,995	,320																																																				
	Erkek	141	3,1348	,47156			Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Kadın	157	3,2175	,44463	1,142	,255	Erkek	141	3,2786	,48002	Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Kadın	157	3,2111	,41856	1,464	,144	Erkek	141	3,2867	,47303	Bireysel Farklılıklar Faktörü	Kadın	157	3,0042	,49784	1,305	,193	Erkek	141	3,0827	,54066	Akademik Gelişim Faktörü	Kadın	157	2,9299	,53646	2,494	,013	Erkek	141	3,0875	,55298								
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Kadın	157	3,2175	,44463	1,142	,255																																																				
	Erkek	141	3,2786	,48002			Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Kadın	157	3,2111	,41856	1,464	,144	Erkek	141	3,2867	,47303	Bireysel Farklılıklar Faktörü	Kadın	157	3,0042	,49784	1,305	,193	Erkek	141	3,0827	,54066	Akademik Gelişim Faktörü	Kadın	157	2,9299	,53646	2,494	,013	Erkek	141	3,0875	,55298																			
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Kadın	157	3,2111	,41856	1,464	,144																																																				
	Erkek	141	3,2867	,47303			Bireysel Farklılıklar Faktörü	Kadın	157	3,0042	,49784	1,305	,193	Erkek	141	3,0827	,54066	Akademik Gelişim Faktörü	Kadın	157	2,9299	,53646	2,494	,013	Erkek	141	3,0875	,55298																														
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Kadın	157	3,0042	,49784	1,305	,193																																																				
	Erkek	141	3,0827	,54066			Akademik Gelişim Faktörü	Kadın	157	2,9299	,53646	2,494	,013	Erkek	141	3,0875	,55298																																									
Akademik Gelişim Faktörü	Kadın	157	2,9299	,53646	2,494	,013																																																				
	Erkek	141	3,0875	,55298																																																						

Tablo 4.1'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi öğretmenlerin yaşam doyumları ile öz-yeterlik alt boyutlarında yapılan bağımsız t-testi sonuçlarına göre yaşam doyumlarında ($t=3,07$; $p<0,05$) ve öz-yeterlik alt boyutlarında akademik gelişim boyutunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür. ($t=2,49$; $p<0,05$). Yaşam doyumları kadınların ($x=3,28$) ile erkeklere oranla ($x=3,01$), daha yüksek olduğu görülmüştür. Akademik gelişimde ise erkek öğretmenlerin ($x=3,08$) kadın öğretmenlere göre ($x=2,92$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4.2.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Kategori	N	x	Ss	t	p
Yaşam Doyumu Ölçeği	Evli	224	3,1536	,78551	,005	,996
	Bekar	74	3,1541	,68129		
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Evli	224	3,1414	,44633	2,292	,023
	Bekar	74	3,0060	,42215		
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Evli	224	3,2787	,47046	2,112	,036
	Bekar	74	3,1486	,42328		
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Evli	224	3,2806	,45395	2,287	,023
	Bekar	74	3,1448	,40716		
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Evli	224	3,0506	,52768	,532	,595
	Bekar	74	3,0135	,49484		
Akademik Gelişim Faktörü	Evli	224	3,0119	,54936	,406	,685
	Bekar	74	2,9820	,55144		

Tablo 4.2'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi öğretmenlerin yaşam doyumlarında medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öz-yeterlik alt boyutlarında yapılan bağımsız t-testi sonuçlarına göre planlı öğrenmeyi geliştirme ($t=2,29$; $p<0,05$), olumlu sınıf atmosferi oluşturma ($t=2,11$; $p<0,05$), ve etkili öğrenme ve öğretme ($t=2,28$; $p<0,05$) alt boyutlarında medeni durum açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür. Planlı öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda evli olan öğretmenlerin ($x=3,14$) ile bekâr öğretmenlere oranla ($x=3,00$) daha yüksek olduğu

görülmüştür. Olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda ve etkili öğrenme ve öğretme alt boyutunda evli olanlar ($x=3,28$) ile bekâr öğretmenlere oranla ($x=3,15$) ile ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4.3.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Çalıştıkları Kuruma Göre Karşılaştırılması

Çalıştığı Kurum	Sıra Topl.	Sd	Sıra Ort.	F	p	Fark
Yaşam Doyumu Ölçeği	Guruplar Arası	2	1,372	2,398	,093	---
	Gurup İçi	295	,572			
	Toplam	297				
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Guruplar Arası	2	,576	2,963	,053	---
	Gurup İçi	295	,194			
	Toplam	297				
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Guruplar Arası	2	1,000	4,807	,009	1-2;1-3
	Gurup İçi	295	,208			
	Toplam	297				
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Guruplar Arası	2	,825	4,239	,015	1-2;1-3
	Gurup İçi	295	,195			
	Toplam	297				
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Guruplar Arası	2	1,285	4,894	,008	1-3
	Gurup İçi	295	,263			
	Toplam	297				
Akademik Gelişim Faktörü	Guruplar Arası	2	2,242	7,774	,001	1-2;1-3
	Gurup İçi	295	,288			
	Toplam	297				

1: İlkokul 2: Ortaokul 3: Ortaöğretim

Tablo 4.3'te öğretmenlerin çalıştığı kurumlara göre yaşam doyumları ve öz-yeterlik algıları görülmektedir. Yapılan analizler incelendiğinde öğretmenlerin çalıştığı kurumlarına göre yaşam doyumları ve öz-yeterlik algıları incelendiğinde anlamlı bir

farklılık görülmüştür (F=4,80; 4,24; 4,89; 7,77; p<0,05). Bu farkın hangi guruplar arasında olduğunu görmek için yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 4.3.1’de görülmektedir.

Tablo 4.3.1.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algularının Çalıştıkları Kuruma Göre Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	İlkokul	Ortaokul	,16737*	,029
		Ortaöğretim	,20777*	,011
	Ortaokul	İlkokul	-,16737*	,029
		Ortaöğretim	,04040	,797
	Ortaöğretim	İlkokul	-,20777*	,011
		Ortaokul	-,04040	,797
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	İlkokul	Ortaokul	,17185*	,019
		Ortaöğretim	,16693*	,043
	Ortaokul	İlkokul	-,17185*	,019
		Ortaöğretim	-,00492	,996
	Ortaöğretim	İlkokul	-,16693*	,043
		Ortaokul	,00492	,996
Bireysel Farklılıklar Faktörü	İlkokul	Ortaokul	,16146	,072
		Ortaöğretim	,24816*	,006
	Ortaokul	İlkokul	-,16146	,072
		Ortaöğretim	,08671	,439
	Ortaöğretim	İlkokul	-,24816*	,006
		Ortaokul	-,08671	,439
Akademik Gelişim Faktörü	İlkokul	Ortaokul	,23556*	,007
		Ortaöğretim	,31974*	,001
	Ortaokul	İlkokul	-,23556*	,007
		Ortaöğretim	,08418	,493
	Ortaöğretim	İlkokul	-,31974*	,001
		Ortaokul	-,08418	,493

Tablo 4.3.1. incelendiğinde çalıştıkları kurumlara göre öğretmenlerin olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda, ilkokulda çalışan öğretmenler ile ortaokul ve ortaöğretimde çalışan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=4,80;p<0,05$). İlkokulda çalışan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,38$) ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerinde bu durum sırasıyla ($x=3,21$ ve $x=3,17$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara göre öz-yeterlik alt boyutlarından olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda ilkokul öğretmenlerinin ortalamalarının ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Etkili öğrenme ve öğretme alt boyutunda ilkokulda çalışan öğretmenlerle ortaokul ve ortaöğretimde çalışan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=4,24;p<0,05$). İlkokulda çalışan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,38$) ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerinde bu durum sırasıyla ($x=3,20$ ve $x=3,20$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara göre öz-yeterlik alt boyutlarından etkili öğrenme ve öğretme alt boyutunda ilkokul öğretmenlerinin ortalamalarının ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Bireysel farklılıklar alt boyutunda ilkokulda çalışan öğretmenlerle ortaokul öğretmenleri arasında fark görülemezken, ilkokulda çalışan öğretmenler ile ortaöğretimde çalışan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=4,89;p<0,05$). İlkokulda çalışan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,18$) iken orta öğretim öğretmenlerinde bu durum ($x=2,92$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara göre öz-yeterlik alt boyutlarından bireysel farklılıklar alt boyutunda ilkokul öğretmenlerinin ortalamalarının orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Akademik gelişim alt boyutunda ilkokulda çalışan öğretmenlerle ortaokul ve ortaöğretimde çalışan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=7,77;p<0,05$). İlkokulda çalışan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,20$) ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerinde bu durum sırasıyla ($x=2,96$ ve $x=2,88$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara göre öz-yeterlik alt boyutlarından akademik gelişim alt boyutunda ilkokul öğretmenlerinin ortalamalarının ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4.4.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Branşlarına Göre Karşılaştırılması

Çalıştığı Kurum		Sıra	Sd	Sıra	F	p	Fark
Yaşam Doyumu Ölçeği	Guruplar Arası	4,953	4	1,238	2,178	,071	---
	Gurup İçi	166,52	293	,568			
	Toplam	171,48	297				
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Guruplar Arası	2,134	4	,533	2,775	,027	2-3;2-4;2-5
	Gurup İçi	56,320	293	,192			
	Toplam	58,453	297				
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Guruplar Arası	4,379	4	1,095	5,437	,000	2-3;2-4;2-5
	Gurup İçi	58,997	293	,201			
	Toplam	63,376	297				
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Guruplar Arası	2,766	4	,691	3,597	,007	2-5
	Gurup İçi	56,316	293	,192			
	Toplam	59,081	297				
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Guruplar Arası	4,073	4	1,018	3,927	,004	2-3;2-4
	Gurup İçi	75,972	293	,259			
	Toplam	80,045	297				
Akademik Gelişim Faktörü	Guruplar Arası	4,474	4	1,119	3,852	,005	2-3;2-4
	Gurup İçi	85,076	293	,290			
	Toplam	89,550	297				

1: Fen-Mat 2: Sosyal Bil. 3: Y.Dil 4: Güzel San. 5: Diğer

Tablo 4.4'te öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algılarının branşlarına göre karşılaştırılması görülmektedir. Yapılan analizler incelendiğinde öğretmenlerin branşlarına göre öz-yeterlik alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür (F=2,78; 5,44; 3,60; 3,93; 3,85; p<0,05). Bu farkın hangi guruplar arasında olduğunu görmek için yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 4.4.1'de görülmektedir.

Tablo 4.4.1.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Sos Bil	,12986	,109
	Fen_Mat		
	Y.Dil	-,11512	,220
	Güzel S	-,14211	,161
	Diğer	-,05489	,425
	Sos_Bil		
	Fen_Mat	-,12986	,109
	Y.Dil	-,24498*	,011
	Güzel S	-,27197*	,009
	Diğer	-,18476*	,010
	Y.Dil		
	Fen_Mat	,11512	,220
	Sos Bil	,24498*	,011
	Güzel S	-,02699	,811
	Diğer	,06022	,481
	Güzel_S		
	Fen_Mat	,14211	,161
	Sos Bil	,27197*	,009
	Y.Dil	,02699	,811
	Diğer	,08722	,351
Diğer			
Fen_Mat	,05489	,425	
Sos Bil	,18476*	,010	
Y.Dil	-,06022	,481	
Güzel S	-,08722	,351	

Tablo 4.4.1. incelendiğinde branşlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından planlı öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerle, Yabancı dil, Güzel Sanatlar ve Diğer branşlar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=2,78; p<0,05$). Sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,95$), Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,19$), Diğer branşlardaki ve Güzel Sanatlar branşındaki öğretmenlerin ortalamaları sırasıyla ($x=3,14$ ve $x=3,23$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile öz-yeterlik alt boyutlarından planlı

öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamaları diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.4.2.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Fen_Mat	Sos Bil	,17775	,203
		Y.Dil	-,12957	,658
		Güzel S	-,15634	,556
		Diğer	-,13198	,332
	Sos_Bil	Fen Mat	-,17775	,203
		Y.Dil	-,30732*	,015
		Güzel S	-,33409*	,014
		Diğer	-,30972*	,000
	Y.Dil	Fen Mat	,12957	,658
		Sos Bil	,30732*	,015
		Güzel S	-,02677	,999
		Diğer	-,00240	1,000
	Güzel_S	Fen Mat	,15634	,556
		Sos Bil	,33409*	,014
		Y.Dil	,02677	,999
		Diğer	,02437	,999
Diğer	Fen Mat	,13198	,332	
	Sos Bil	,30972*	,000	
	Y.Dil	,00240	1,000	
	Güzel S	-,02437	,999	

Tablo 4.4.2. incelendiğinde branşlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerle, Yabancı dil, Güzel Sanatlar ve Diğer branşlar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=5,44; p<0,05$). Sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,02$), Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,21$), Diğer branşlardaki ve Güzel Sanatlar branşındaki öğretmenlerin ortalamaları sırasıyla ($x=3,35$ ve $x=3,33$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt

boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamalarının diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğunu görülmüştür.

Tablo 4.4.3.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Etkili Öğrenme Ve Öğretme Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Fen_Mat	Sos_Bil	,15973	,280
		Y.Dil	-,10843	,775
		Güzel_S	-,03576	,997
		Diğer	-,09462	,642
	Sos_Bil	Fen_Mat	-,15973	,280
		Y.Dil	-,26816*	,041
		Güzel_S	-,19548	,318
		Diğer	-,25435*	,004
	Y.Dil	Fen_Mat	,10843	,775
		Sos_Bil	,26816*	,041
		Güzel_S	,07267	,968
		Diğer	,01381	1,000
	Güzel_S	Fen_Mat	,03576	,997
		Sos_Bil	,19548	,318
		Y.Dil	-,07267	,968
		Diğer	-,05887	,970
	Diğer	Fen_Mat	,09462	,642
		Sos_Bil	,25435*	,004
		Y.Dil	-,01381	1,000
		Güzel_S	,05887	,970

Tablo 4.4.3. incelendiğinde branşlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından etkili öğrenme ve öğretme alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerle, yabancı dil ve diğer branşlar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür

($F=3,60$; $p<0,05$). Sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,06$), yabancı dil branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,33$), diğer branşlardaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,32$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile etkili öğrenme öğretme alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerinin yabancı dil ve diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.4.4.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Bireysel Farklılıklar Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Fen_Mat	Sos_Bil	,23176	,101
		Y.Dil	-,13694	,716
		Güzel_S	-,13839	,764
		Diğer	,00592	1,000
	Sos_Bil	Fen_Mat	-,23176	,101
		Y.Dil	-,36870*	,009
		Güzel_S	-,37015*	,018
		Diğer	-,22584	,051
	Y.Dil	Fen_Mat	,13694	,716
		Sos_Bil	,36870*	,009
		Güzel_S	-,00145	1,000
		Diğer	,14286	,601
	Güzel_S	Fen_Mat	,13839	,764
		Sos_Bil	,37015*	,018
		Y.Dil	,00145	1,000
		Diğer	,14431	,673
Diğer	Fen_Mat	-,00592	1,000	
	Sos_Bil	,22584	,051	
	Y.Dil	-,14286	,601	
	Güzel_S	-,14431	,673	

Tablo 4.4.4. incelendiğinde branşlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından bireysel farklılıklar alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerle, yabancı dil ve güzel sanatlar branşları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=3,93$; $p<0,05$). Sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,83$), Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ve güzel sanatlar branşlarındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,20$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile bireysel farklılıklar alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamalarının yabancı dil ve güzel sanatlar branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 4.4.5.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Akademik Gelişim Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Akademik Gelişim Faktörü	Mat	Sos Bil	,23176	,101
		Fen_ Y.Dil	-,13694	,716
		Güzel S	-,13839	,764
		Diğer	,00592	1,000
	Bil	Fen Mat	-,23176	,101
		Sos_ Y.Dil	-,36870*	,009
		Güzel S	-,37015*	,018
		Diğer	-,22584	,051
	Y.Dil	Fen Mat	,13694	,716
		Sos Bil	,36870*	,009
		Güzel S	-,00145	1,000
		Diğer	,14286	,601
	_S	Fen Mat	,13839	,764
		Güzel Sos Bil	,37015*	,018
		Y.Dil	,00145	1,000
		Diğer	,14431	,673
	Diğer	Fen Mat	-,00592	1,000
		Sos Bil	,22584	,051
		Y.Dil	-,14286	,601
		Güzel S	-,14431	,673

Tablo 4.4.5. incelendiğinde branşlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından akademik gelişim alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerle, yabancı dil ve güzel sanatlar branşları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=3,93$; $p<0,05$). Sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,81$), diğer branşlardaki öğretmenlerin ortalamaları ve güzel sanatlar branşlarındaki öğretmenlerin ortalamaları sırasıyla ($x=3,08$ ve $3,20$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile akademik gelişim alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin ortalamalarının diğer ve güzel sanatlar branşlarındaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4.5.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Mezuniyet Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Mezuniyet Durumu	Sıra	d	Sıra Ort.	F	p	Fark	
Yaşam Doyumu Ölçeği	Guruplar Arası	4,502	4	1,125	1,975	,098	---
	Gurup İçi	166,979	293	,570			
	Toplam	171,481	297				
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Guruplar Arası	1,129	4	,282	1,443	,220	---
	Gurup İçi	57,325	293	,196			
	Toplam	58,453	297				
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Guruplar Arası	2,139	4	,535	2,559	,039	1-3
	Gurup İçi	61,237	293	,209			
	Toplam	63,376	297				
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Guruplar Arası	,858	4	,215	1,080	,367	---
	Gurup İçi	58,223	293	,199			
	Toplam	59,081	297				
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Guruplar Arası	,625	4	,156	,576	,680	---
	Gurup İçi	79,421	293	,271			
	Toplam	80,045	297				
Akademik Gelişim Faktörü	Guruplar Arası	1,046	4	,262	,866	,485	---
	Gurup İçi	88,503	293	,302			
	Toplam	89,550	297				

1: Eğitim Fak. 2: Fen Edebiyat Fak. 3: Eğitim Enst. 4: Lisans Üstü. 5: Doktora

Tablo 4.5'te öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algıları görülmektedir. Yapılan analizler incelendiğinde öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre yaşam doyumları ve öz-yeterlik algıları incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=2,56$; $p<0,05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 4.5.1'de görülmektedir.

Tablo 4.5.1.

Öğretmenlerin Mezuniyet Durumlarına Göre Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p
Eğitim_Fak	Fen_Edb	,10075	,658
	Eğitim_Enst	,42995*	,048
	Lisansüstü	,11826	,641
	Doktora	-,14148	,992
Fen_Edb	Eğitim_Fak	-,10075	,658
	Eğitim_Enst	,32919	,281
	Lisansüstü	,01750	1,000
	Doktora	-,24224	,949
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Eğitim_Fak	-,42995*	,048
	Fen_Edb	-,32919	,281
	Lisansüstü	-,31169	,368
	Doktora	-,57143	,499
Lisansüstü	Eğitim_Fak	-,11826	,641
	Fen Edb	-,01750	1,000
	Eğitim Enst	,31169	,368
	Doktora	-,25974	,936
Doktora	Eğitim Fak	,14148	,992
	Fen Edb	,24224	,949
	Eğitim_Enst	,57143	,499
	Lisansüstü	,25974	,936

Tablo 4.5.1. incelendiğinde Mezuniyet durumlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenler ile eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=2,56$; $p<0,05$). Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,28$), eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,85$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ortalamaları eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4.6.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Öz-Yeterlik Boyutlarındaki Algılarının Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması

Kıdem		Sıra	Sd	Sıra Ort.	F	p	Fark
Yaşam Doyumu Ölçeği	Guruplar Arası	4,877	4	1,219	2,14	,075	---
	Gurup İçi	166,604	293	,569			
	Toplam	171,481	297				
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	Guruplar Arası	2,146	4	,537	2,792	,027	1-4;1-5;2-4;
	Gurup İçi	56,307	293	,192			
	Toplam	58,453	297				
Olumlu Sınıf Atmosferi Oluşturma Faktörü	Guruplar Arası	1,520	4	,380	1,800	,129	----
	Gurup İçi	61,856	293	,211			
	Toplam	63,376	297				
Etkili Öğrenme Ve Öğretme Faktörü	Guruplar Arası	1,554	4	,388	1,979	,098	---
	Gurup İçi	57,527	293	,196			
	Toplam	59,081	297				
Bireysel Farklılıklar Faktörü	Guruplar Arası	2,751	4	,688	2,607	,036	1-4;1-5;2-5;3-5
	Gurup İçi	77,294	293	,264			
	Toplam	80,045	297				
Akademik Gelişim Faktörü	Guruplar Arası	5,177	4	1,294	4,494	,002	1-4;1-5;2-5
	Gurup İçi	84,373	293	,288			
	Toplam	89,550	297				

1: 1-5 Yıl 2: 6-10 Yıl 3: 11-15 Yıl 4: 16-20 yıl 5: 21 Yıl ve Üstü

Tablo 4.6'da öğretmenlerin kıdem durumlarına göre yaşam doyumları ve öz-yeterlik algıları görülmektedir. Yapılan analizler incelendiğinde öğretmenlerin kıdem durumlarına göre yaşam doyumları ve öz-yeterlik algılarında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=2,14$; $p<0,05$). Bu farkın hangi guruplar arasında olduğunu görmek için yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 4.6.1'de görülmektedir.

Tablo 4.6.1.

Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Planlı Öğrenmeyi Geliştirme Faktörü	1_5 Yıl	6-10 Yıl	-,05679	,512
		11_15 Yıl	-,02569	,764
		16-20 Yıl	-,21892*	,015
		21 yıl ve üzeri	-,18162*	,045
	6-10 Yıl	1_5 Yıl	,05679	,512
		11_15 Yıl	,03110	,673
		16-20 Yıl	-,16212*	,038
		21 yıl ve üzeri	-,12483	,114
	11_15 Yıl	1_5 Yıl	,02569	,764
		6-10 Yıl	-,03110	,673
		16-20 Yıl	-,19323*	,012
		21 yıl ve üzeri	-,15593*	,046
	16-20 Yıl	1_5 Yıl	,21892*	,015
		6-10 Yıl	,16212*	,038
		11_15 Yıl	,19323*	,012
		21 yıl ve üzeri	,03729	,649
21 yıl ve üzeri	1_5 Yıl	,18162*	,045	
	6-10 Yıl	,12483	,114	
	11_15 Yıl	,15593*	,046	
	16-20 Yıl	-,03729	,649	

Tablo 4.6.1. incelendiğinde kıdemlerine göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından planlı öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda 1-5 yıl kıdemde olanlar ile 16-20 yıl, 21 yıl ve üzeri kıdemde olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür.

6-10 yıl kıdeme sahip olanlar ile 16-20 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 11-15 yıl kıdemde olanlar ile 16-20 yıl ve 21 yıl üstü kıdemler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. ($F=2,14$; $p<0,05$) 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,04$) düzeyinde iken, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,25$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile planlı öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamalarının 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.6.2.

Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Bireysel Farklılıklar Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Bireysel Farklılıklar Faktörü	1_5 Yıl	6-10 Yıl	-,07977	,432
		11_15 Yıl	-,07117	,478
		16-20 Yıl	-,21937*	,037
		21 yıl ve üzeri	-,27395*	,010
	6-10 Yıl	1_5 Yıl	,07977	,432
		11_15 Yıl	,00860	,921
		16-20 Yıl	-,13961	,126
		21 yıl ve üzeri	-,19419*	,036
	11_15 Yıl	1_5 Yıl	,07117	,478
		6-10 Yıl	-,00860	,921
		16-20 Yıl	-,14821	,100
		21 yıl ve üzeri	-,20279*	,027
	16-20 Yıl	1_5 Yıl	,21937*	,037
		6-10 Yıl	,13961	,126
		11_15 Yıl	,14821	,100
		21 yıl ve üzeri	-,05458	,569
	21 yıl ve üzeri	1_5 Yıl	,27395*	,010
		6-10 Yıl	,19419*	,036
		11_15 Yıl	,20279*	,027
		16-20 Yıl	,05458	,569

Tablo 4.6.2. incelendiğinde kıdemlerine göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından bireysel farklılıklar alt boyutunda 1-5 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler ile 16-20 yıl, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 11-15 yıl kıdemde olanlar ile 21 yıl üstü kıdemler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. ($F=2,60$; $p<0,05$) 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdemde olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,95$) düzeyinde iken, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,15$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade ile bireysel farklılıklar alt boyutunda 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamalarının 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.6.3.

Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Akademik Gelişim Alt Boyutuna İlişkin Tukey Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

Değişken (Kurum)	Kurum Değişkenleri	Ortalamalar Farkı	p	
Akademik Gelişim Faktörü	1-5 Yıl	6-10 Yıl	-,08861	,919
		11-15 Yıl	-,10224	1,000
		16-20 Yıl	-,31762*	,116
		21 yıl ve üzeri	-,35526*	,048
	6-10 Yıl	1-5 Yıl	,08861	,866
		11-15 Yıl	-,01363	1,000
		16-20 Yıl	-,22902	,150
		21 yıl ve üzeri	-,26665*	,064
	11-15 Yıl	1-5 Yıl	,10224	,031
		6-10 Yıl	,01363	,116
		16-20 Yıl	-,21539	,150
		21 yıl ve üzeri	-,25302	,996
	16-20 Yıl	1-5 Yıl	,31762*	,012
		6-10 Yıl	,22902	,048
		11-15 Yıl	,21539	,064
		21 yıl ve üzeri	-,03763	,996
	21 yıl ve üzeri	1-5 Yıl	,35526*	,919
		6-10 Yıl	,26665*	1,000
		11-15 Yıl	,25302	,116

16-20 Yıl	,03763	,048
-----------	--------	------

Tablo 4.6.3. incelendiğinde kıdemlerine göre öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarından akademik gelişim alt boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($F=4,49$; $p<0,05$). 1-5 yıl kıdemde olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,82$), 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=2,91$) 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin ortalamaları ($x=3,18$) olarak gözlenmiştir. Bir başka ifade akademik gelişim alt boyutunda 21 yıl üstü kıdemde olan öğretmenlerin ortalaması 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu söyleyebilir.

4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4.7.

Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ile Öz-Yeterlik Alguları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Analizi

	Yaşam Doyumu	Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme	Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma	Etkili Öğrenme-Öğretme	Bireysel Farklılıklar	Akademik Gelişim	Öğretmen Özyeterlik İnancı Toplam
Yaşam Doyumu	1	,154**	,143*	,115*	,086	,008	,134*
Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme		1	,764**	,748**	,728**	,606**	,924**
Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma			1	,808**	,611**	,544**	,900**
Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci				1	,602**	,587**	,898**
Bireysel Farklılıklar					1	,617**	,789**
Akademik Gelişim						1	,728**
Öğretmen Özyeterlik İnancı Toplam							1

Öğretmenlerin öz-yeterlilik inançları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi tablosu incelendiğinde yaşam doyumları ile özyeterlilik arasında. 13 düzeyinde pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmenlerin Özyeterlik inançları arttıkça yaşam doyumları. 13 düzeyinde artmaktadır. Özyeterlik inancının alt boyutları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiye bakıldığında Öğretmen Özyeterlik inancı boyutlarından Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme, Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma, Etkili Öğrenme-Öğretme ile yaşam doyumları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki varken, Bireysel Farklılıklar ve Akademik Gelişim boyutları

arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Sonuç olarak, Akademik Özyeterlik inancı yaşam doyumunu düşük düzeyde de olsa artırmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

1. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için de öğretmenlerin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algı düzeylerinin ne olduğu ve bazı değişkenler açısından değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın birinci alt probleminde cinsiyete göre öğretmenlerinin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algıları incelenmiştir. Yaşam doyum ölçeğinde kadınların erkeklere oranla yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Öz-yeterlik alt boyutlarından akademik gelişim alt boyutunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür. Akademik gelişim alt boyutunda ise erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın ikinci alt probleminde medeni durumlarına göre öğretmenlerinin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algıları incelenmiştir. Öğretmenlerin yaşam doyumları medeni durumlarına göre farklılık göstermemiştir. Öz-yeterlik alt boyutlarında ise olumlu sınıf atmosferi oluşturma ve etkili öğrenme, öğretme alt boyutunda medeni durumları açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür. Medeni durumlarına göre olumlu sınıf atmosferi oluşturma ve etkili öğrenme öğretme alt boyutunda evli öğretmenlerin ortalamalarının bekar öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde olduğu bulgusuna rastlanmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde çalıştıkları kuruma göre öğretmenlerinin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algıları incelenmiştir. Öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre öz-yeterlik boyutlarından olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda ilkokulda çalışan öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ortaokul ve orta

öğretimde çalışan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Etkili öğrenme ve öğretme alt boyutunda ilkokulda çalışan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu bulgusuna rastlanmıştır.

Bireysel farklılıklar alt boyutunda ilkokulda çalışan öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarının orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Akademik gelişim alt boyutunda ise ilkokul öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarının ortaokul ve orta öğretim öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde branşlarına göre öğretmenlerinin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarından algıları incelenmiştir. Branşlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik boyutlarındaki, planlı öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda, olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda, etkili öğrenme ve öğretme alt boyutunda ve bireysel farklılıklar alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Yine akademik gelişim alt boyutunda sosyal bilgiler branşındaki öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının diğer ve güzel sanatlar branşlarındaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın beşinci alt probleminde mezuniyet durumlarına göre öğretmenlerinin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algıları incelenmiştir. Mezuniyet durumlarına göre öğretmenlerin öz-yeterlik boyutlarından olumlu sınıf atmosferi oluşturma alt boyutunda eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın altıncı alt probleminde kıdemlerine göre öğretmenlerinin yaşam doyumları ve öz-yeterlik boyutlarındaki algıları incelenmiştir. Kıdemlerine göre öğretmenlerin öz-yeterlik boyutlarından planlı öğrenmeyi geliştirme alt boyutunda 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlerin öz-yeterlik boyutlarından bireysel farklılıklar alt boyutunda 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Akademik gelişim alt boyutunda ise kıdemlerine göre 21 yıl üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Akademik özyeterlik inancı ile yaşam doyumları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifade ile öğretmenlerin öğretmenlik Özyeterlik inançları arttıkça yaşam doyumları da artmaktadır. Ancak bu ilişki düşük düzeyli anlamlı bir ilişkidir.

2. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin öğrenciyle etkileşim, öz-yeterlik algıları yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları programlarında öğretmenlik meslek bilgisi dersleri arasına öğrenciyle etkileşim (iletişim) adıyla yeni bir ders konulabilir. Ayrıca, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına olumlu katkıda bulunabilecek örnek davranışlar sergilemeleri sağlanmalıdır.

Olumlu rehberlik yapılarak lise ve dengi okul mezunlarının öğretmenlik mesleğini isteyerek tercih etmeleri konusunda destek sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin hizmet verdikleri sosyal ortam ve koşullar iyileştirilmeli, onların işlerinden doyum elde edebilmeleri için örgütsel destekler sağlanmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerin yaşam kalitelerini yükseltecek önlemler almalıdır. (Ücret, Güvenlik, Çalışma Şartları vb. açısından)

Öğretmenlerin kişisel gayret ve çalışmalarının takdir edilerek ödüllendirilmesi, hizmetlerinin övülmesi, işini iyi yaptığı duygusunun hissettirilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin yaratıcılıkları ve yenilikçiliklerinin ortaya çıkmasına katkı sağlayacak örgütsel bir yapı oluşturulmalıdır. Daha geniş örneklem grupları seçilerek benzer araştırmalar yapılmalı ve sonuçlar sınanmalıdır.

Öğretmen öz-yeterliğini inceleyen araştırmalarda, yalnızca öğretmenin kendi

öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları değil, öğretmenin yeterliklerine ilişkin öğrenci, uzman görüşleri vb. dışsal yargılarda değerlendirmeye alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akçamete, G. Kamer, S. & Sucuoğlu, B. (2001). Öğretmenlerde Tükenmişlik, İş Doyumu ve Kişilik, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Akgün, Ö. E. (2008). Bilgisayar öz-yeterlik inançları. D. Deryakulu (Ed.). Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler (s. 1-26). Ankara: Maya Akademi Yayın Dağıtım.
- Akkoyunlu B. - Kurbanoglu S. / Hacettepe.Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 27 (2004) (s. 11-20)
- Aktağ, I. (2003). Teacher Efficacy of Pre-service Teachers in Abant İzzet Baysal University in Turkey. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Faculty of The Graduate Collage at the University of Nebraska, Lincoln, Nebraska.
- Aliyev, R. (2004). Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Liselerinde Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aşık, N. A. (2010). Çalışanların İş Doyumunu Etkileyen Bireysel Ve Örgütsel Faktörler İle Sonuçlarına İlişkin Kavramsal Bir Değerlendirme. Türk İdare Dergisi, 467, 31–51. <http://www.tid.gov.tr/Makaleler/467nuranaksit.pdf> adresinden 12.02.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Ay, M. (2005). Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Öğretimine İlişkin Öz Yeterlik Algıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barutçugil, İ. (2004). Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Başalp, N. (2001) ‘İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin İş Tatmin Düzeylerinin Karşılaştırılması (Sakarya ilinde bir uygulama)’. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başaran, İ. E. (2000). Örgütsel davranış: insanın üretim gücü. Ankara: Feryal Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2006). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Bayraktar, Ş. (1996). Job Satisfaction of Instructors of English at Private and State Universities in Turkey. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Bıkmaz, F. H.. (2006). Öz Yeterlik İnançları. Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Ed.). Eğitimde Bireysel Farklılıklar (s.291-310). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Brown, S.M. (1997). ‘ Leadership Practises, Job Satisfaction and Leadership Activities of Trained Reating Recovery Teachers Ed. D. University of Bridgepart Dissertation Abstracts International vd. 58, no.1, 227 pp., July.
- Bursalıoğlu, 1987. Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış (Genişletilmiş 7. Baskı). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 154.
- Chao, W.Y. (2001). ‘Using Computer Self-Efficacy Scale To Measure The Attitudes of Toiwan Elementary Preservice Teachers Toward Computer Technology (China) ’, Florida Atlantic University.
- Çakıroğlu, E., Aksun C. ve Karaaslan H. (1999). ‘Effects of a Computer Literacy Course on Pre-service Secondary Teacher’s Attitudes and Self- Efficacy’, In Proceedings of International Conference on Mathematics/Science Education and Technology, AACE
- Çelikkale, Ö., Gündoğdu, M., Kıran E. (2006). ‘Ergenlerde Yetkinlik Beklentisi Ölçeği Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması’, Eğitim Araştırmaları, 25.
- Çelikten, M. (2008) Öğretmenlik mesleğinde yeni model arayışları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 189-196.
- Çetinkanat, C. (2000). Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Davis, K. (1984). İşletmelerde İnsan Davranışı. (Çev. Kemal Tosun ve diğerleri). İstanbul: İ.Ü. İşletme Fak.- İktisat İşletmesi Yayın No: 57.
- Deborah, J.T., Nielsen, M. and Pechard, L. (1993). ‘Effect of Work Stress on Psychological well-being and Job Satisfaction: The stres Buffering Role of Social Suppor’, Australian Journal of Psychology. 45 (3), 168-170175.
- Decker, C.A. (1999). ‘Technical Education Transfer: Perceptions of Employee Computer Technology Self-Efficacy’. Computers in Human Behavior. 15, 2:161-172.
- Demir, Ercüment. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumunu Etkileyen Olası Faktörler ve Bu Faktörler Kapsamında Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Ölçülmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Derman, A. (2007). Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz-Yeterlik Alguları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Diken, İ.H. (2004). ‘Öğretmen Yeterlik Ölçeği Türkçe Uyarlaması, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması’, Eğitim Araştırmaları, 16.

- Dikmen AA. Kamu Çalışanlarında İş Doyumu ve Yaşam Doyumu. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1995
- Eileen, D., Stamouli, I. and Huggard, M., (2005). 'Computer Anxiety, Self- Efficacy, Computer Experience: An Investigation Throughout A Computer Science Degree', 35. ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference. Indianapolis, 19-22. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Erdoğan, İ. (1999). İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış. İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü. Araştırma ve Yardım Vakfı Yayın No: 5
- Eren, E. (2004). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, İstanbul:Beta Yayınları.
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 39-55.
- Genç, M. (2006). 'Özel Okul ve Devlet Okulu Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gözübüyük, Ş. (2003). Yönetim Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Gürkan, Tanju. (1993). İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları İle Benlik Kavramları Arasındaki İlişki. Ankara Sevinç Matbaası.
<http://www.tid.gov.tr/Makaleler/467nuranaksit.pdf> adresinden 24.02.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Huberman, M. (1992). Teacher Development and Instructional Mastery. Understanding Teacher Development. London: Gassell, 122-142.İstanbul: Beta Yayım Dağıtım.
- Kağan, M. (2005). 'Devlet ve Özel İlköğretim Okulları ile Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin İş Doyumlarının İncelenmesi (Ankara İli Örneği) '. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kağan, M. (2010). Ankara İlindeki Devlet Ve Özel İlköğretim Okulları İle Rehberlik Ve Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin İş Doyumlarının İncelenmesi.
- Keser, A. (2006). Çağrı Merkezi Çalışanlarında İş Yükü Düzeyi İle İş Doyumu İlişkisinin Araştırılması. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1), 100-119.
- Kınalı, G. (2000). 'Resmi ve Özel Okullardaki Rehber Öğretmenlerinin İş Tatminleri'. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Klassen, R.M. (2004). 'A Cross Cultural Investigation of the Efficacy Beliefs of South Asian Immigrant and Anglo Canadian Nonimmigrant Early Adolescent', Journal of

Educational Psychology, 96, 4, 731-742.

- Litt, M.D. ve Turk, D.C. (1985). 'Sources of Stress And Dis satisfaction In Experienced High School Teachers', Journal of Educational Research 78, 178-185.
- Milbrath, Y. ve Kinzie M. (2000). 'Computer Technology Training for Prospective Teachers: Computer Attitudes and Perceived Self-Efficacy', Journal of Technology and Teacher Education, 8, 4
- Mudasiru, O.Y. (2005). 'An Investigation Into Teacher's Self-Efficacy In Implementing Computer Education in Nigerian Secondary Schools', Meridian: A Middle School Technologies Journal a Service of NC State University, Raleigh, NC. 8, 2.
- Obermesik, J.W. and Jones M.E. (1992). 'Effects of Worker Classification And Employment Relatedness on Student Employee Job Satisfaction', Journal of College Student Development Vol, 33 (1), 34-38.
- Özdemir, Y. (2003). Sınıf Yönetiminde Özyeterliğin, Medeni Durumun, Cinsiyetin ve Öğretmenlik Deneyiminin Öğretmen Tükenmişliğindeki Rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özerkan, E. (2007) "Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Algıları ile Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Benlik Kavramları Arasındaki İlişki", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pastorelli, C., Caprora, G.V., Burbaranelli, C., Rola, J., Rozsa, S., Bandura, A. (2001). 'The Structure of Children's Percieved Self-efficacy: A Cross- National Study.', European Journal of Psychological Assessment, 17, 2, 87-97.
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. (2003). Örgütsel psikoloji (4. Baskı). Bursa: Furkan Ofset.
- Sarpkaya, R, (2000), Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu, Amme İdaresi Dergisi, 33(3), 111-124.
- Savran, A. (2002). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fen Öğretimine Yönelik Özyeterlik ve Sınıf Yönetimi İnançları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Senemoğlu, N. (2005). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya (11. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sünbül, A. M. (2007). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Şimşek, Ş., Akgeçici, T. ve Çelik, A. (1998). Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Şişman, M., 2002. Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tellioglu, A. (2004). 'İstanbul ili Beyoğlu İlçesinde İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeyleri', Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Torkzadeh, Gholamreza, Thomas P. Van Dyke. (2002). 'Effects of Training on Internet Self-efficacy and Computer User Attitudes', *Computers, in Human Behavior*, 18, 5:479-494.
- Tortop, Nuri, E. G. İsbir ve B. Aykaç. (1999). *Yönetim Bilimi*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tunacan, S. (2005). 'Beykoz İlçesindeki Lise Öğretmenlerinin İş Doyumunu Etkileyen Faktörleri'. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tuti, S. (2005). Eğitimde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Performans Göstergeleri, Öğrenci Görüşleri ve Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Uslu, M. (1999). 'Resmi Eğitim Kurumlarında Çalışan Psikolojik Danışman ve Rehberlik Uzmanlarının Denetim Odağı ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uyan, G. (2002). 'Öğretmenlerin İş Değerleri, Kişilik Özellikleri ve İş Tatminleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: MEB'na Bağlı Resmi ve Özel Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Bir Araştırma'. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wiggins, D.J. (1984). 'Personality Environmental Factors Related Job Satisfaction of School Counselors', *Vocational Guidance Quarterly*.
- Yeşilyurt, E. (2007). 'Öğretim Araç-Gereçleri Kullanımına Etki Eden Faktörlerin Etkililik Dereceleri (Elazığ İli Örneği) ', Gaziosmanpaşa Üniversitesi XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 5-7 Eylül 2007, Tokat.
- Yılmaz, N. (2007). 'Orta Dereceli Okullardaki Matematik Öğretmenlerinin İş Tatmini Düzeyleri (Lise ve Meslek Liselerinin Karşılaştırılması, Bağcılar İlçesinde Örnek Çalışma'. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Fatma Tülay
Soyadı	OKURSOY
Doğum yeri ve tarihi	Denizli - 11/08/1983
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve Telefonu	TOKİ Orta Okulu PAMUKKALE / DENİZLİ
Eğitim	
İlköğretim	Denizli Çal İlkokulu
Ortaöğretim	Denizli Anadolu Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	---
Yabancı Dil	
Yabancı dil adı	
Sınav adı	
Sınavın yapıldığı ay ve yıl	
Mesleki Deneyim	
2007-2011	Adana Ceyhan
2011-	Denizli Merkez

--	--